

EDINOST

Pred sestankom narodne skupščine

čeva odposlanca, da nas radikalci v istini smatrajo za prave zastopnike hrvatskega naroda, in ker mi po zadnjih volitvah smatramo radikalce za prave zastopnike srbskega naroda, smo dosli, da se v Beogradu samem informiramo o pravnem stanju stvari. Kje naj se vodijo razgovori, nam je vseeno... Glede razgovora s Pašićem je izjavil dr. Mček, da sta ob Radčeviću delegata dobila najboljši vizi iz tega svojega razgovora s predsednikom vlade, ker sta jasno videla njegovo pripravljenost na vsi razni politični pogovore.

Zanimiv političen dogodek je bil dalje pred velikonočnimi prazniki, da sta v Belgradu prispela zastopnika Nemcev pos. Schumacher in dr. Hans Moser. V narodni skupščini sta delj časa konferirala s bivšim tajnikom radikalnega kluba dr. Janjcem. Izjavila sta mu, da nameravajo Nemci v parlamentu nastopati lojalno in neodvisno. Nemci uravnavajo svojo parlamentarno politiko v smislu programa nemške stranke, sklenjenega lansko leto na kongresu v Sombotelju. O parlamentarni taktiki pa bodo nemški poslanci sklepali dne 15., ko se seštevajo v Belgradu.

Nemiri v Moskvi radi napadov na cerkev
RIGA, 11. Brzjavljajo iz Moskve, da je prišlo v mestu do hudih nemirov radi napadov na cerkev in motenja svetih obredov tekom velikonočnih praznikov. Vojaštvo je nemire takoj udusilo.

Poljska

Rudeči križi vzhodne Evrope na kongresu
VARŠAVA, 11. Danes se je tu otvoril šodrust rudečega križa vzhodne Evrope. Udeležuje se ga 30 zastopnikov prizadetih držav. Prisotni so tudi zastopniki iz Francije, Anglije, Svice, Amerike in odbora mednarodnega rudečega križa v Ženevi. Otvoril je kongres predsednik poljskega rudečega križa general Hallir. Razpravljalo se bo v glavnem o pobijanju nalezljivih bolezni v vzhodni Evropi.

Proces proti patrijarhu Tichonu se je pričel

VARŠAVA, 11. Iz Moskve brzoglasljajo, da se je danes pričel proces proti patrijarhu Tichonu. Patrijarh je zelo nevarno bolan.

Francija

Francijo bo zastopal v Lausanni general Pellé

PARIZ, 11. «Petit Journal» javlja: Ker bo Anglijo zastopal v Lausanni njen poverjenik v Carigradu, se bo Francija dala zastopati po generalu Pelleju.

Essenu naložena globa 100 milijonov mark
ESSEN, 11. Mestu Essenu je bila naložena globa 100 milijonov mark, ki se bodo morale plačati tekom 10 dni. Globa je naložena zaradi umora nekega francoskega vojaka v podzemskih prostorih postaje.

Anglija

Angleška vlada v škripcih — Opozicijo zahteva demisiijo — Protivladna resolucija odobrena s 154 glasovi proti 138

LONDON, 11. Dolnja zbornica. Na vprašanje, kaj je z angleško trgovino z Nemčijo, je odgovoril predsednik Borda of Trade, da je nemška vlada tista, ki onemogoča trgovino.

Polkovnik Wedgewood je vprašal, ali se politika angleške vlade strinja s politiko Zedinjenih držav glede možnosti in primernosti posredovanja v ruhrski kotlini. Odgovoril mu je državni podtajnik za vnanje stvari: Angleška vlada nima nikakih obvestil, da ameriška vlada smatra v tem hipu za mogoče posredovanje v ruhrski kotlini.

Neki poslanec je vprašal informacije glede revolucije, ki da je izbruhnila v Romuniji. Odgovoril mu je Mac Neill, da nima tozavednih vesti ne informacij, ki bi to vest potrjevale.

Tekom razprave o bilanci ministrstva notranjih stvari je prišlo do zanimivega glasovanja glede zakonskega načrta o zaposlovanju bivših bojevnikov. Vlada je

pospejevanju števila zaposlenih. Taka je sprejela resolucijo, s katero se je predlagala odločitev tozadevne razprave na izredno sejo, toda pri glasovanju je bila resolucija odklonjena s 154 glasovi proti 138. Laburistični poslanci so pozdravili izid glasovanja s klici: Demisia! Demisia!

Kakor se vidi, so angleški vladi dnevi šteti.

RIM, 11. Včeraj ob 15 se je sestal ministrski svet. Giurianti je poročal o svojem načrtu za reformo vojnih pokojnikov, kar je ministrski svet odobril ter naročil podjarku za pokojnike Roccu, da sestavi svet, ki se bo sedel na tozadevni zakon. Ministrski svet je na to odobril proračun za državno milico ter sklenil, da bodo dobivali oni, ki bodo vršili trajno službo pri visokih poveljstvih, primerno odškodnino. Sprejeti so bili razni predlogi finančnega značaja, dekret za razčlenitev zakona o splošnem državnem računovodstvu na nove pokrajine in za upokojenje uslužbencev prejšnje vladavine. Dovoljena je bila prodaja novih cigaret »Eja« po 22 cent. Predlog finančnega ministra za nove ukrepe proti tihotapstvu je bil odobren. Finančne strazhe bodo imele uporabljati orožje proti oboroženim tihotapcem in ako bodo te vsaj v treh po številu, četudi neoboroženi.

Mussolini v Milanu

MILAN, 11. Davi ob 8.30 je prispel tu sem Mussolini v spremstvu svojega kabinetskega načelnika barona Russo in tajnika kapitana Mamelija. Ministrskega predsednika so sprejeli na postaji načelniki oblasti in mnogo osebnih prijateljev.

Statistika izseljencev — Italija na prvem mestu

RIM, 11. Z ozirom na emigracijo je Italija v primeri z drugimi državami v Evropi, kakor pred vojno, tudi danes na prvem mestu. Po statističnih podatkih izseljeniškega komisarata je zapustilo Italijo v letih 1919 - 1922 883.681 izseljencev, medtem ko zaznamuje druge statistike, da je v istem času imela Anglija in Irsko 634.514 izseljencev, Nemčija 95.053 in Švedska 26.551. Ravnotako stojijo v tem pogledu daleč za Italijo tudi vse druge države. Tudi v zadnjem desetletju pred vojno je Italija prednjačila v Evropi s svojimi 579.385 izselenci na leto, medtem ko je stala v isti dobi za njo Anglija z Irsko s komaj 351.752 izselenci.

Odmevi zadnje stavke. — 93 železničarjev pred sodiščem.
MILAN, 11. Včeraj se je začela pred tu-

kajšnjim sodiščem razprava proti 93 železničarjem, ki so obtoženi, da so kot javni nameštenci neupravičeno zapustili svoja službena mesta ter nagovarjali še svoje tovarise k istemu činu. Ti dogodki so se izvršili tekom zadnje politične stavke prvih dni avgusta t. l. Proces bo z ozirom na veliko število obtožencev trajal 4 dni.

Nov italijanski poslanik v Stockholmu
STOCKHOLM, 11. V odsotnosti kralja, ki se nahaja v Nizzi, je sprejel danes prestolonaslednik-regent novega italijanskega poslanika na švedskem dvoru kom. Martija.

Dr. Maček in dr. Krnjević sta preskrbljena v tem pravcu z obširnimi pooblastili za perfekcioniranje sporazuma med Hrvat, Slovenci, muslimani in radikalc, za kateri sporazum se pojavljajo na obzorju vse bolj jasne konture. V nedeljo je dospel v Zagreb dr. Velja Popović, ki je stopil v stike z vodstvom Radičeve stranke, toda ni prišlo do sestanka z Radičem, ker je bil izven Zagreba na kmečkih zborovanjih. V ponedeljek se je vršila s Pasičevim zaupnikom dr. Popovićem več ur trajajoča konferenca v svrhu zbližanja obojestranskih stališč. Ves teren je treba presoditi optimistično in padejo v najkrajšem času definitivne odločbe.

Pašić, ki je prejel informacije o stališču hrvatsko-slovensko-muslimanskega bloka, je bil v svojem mnenju utrjen po dveh avdijencah bivšega ministra in narodnega poslanca dr. Peleša. More se smatrati, da sam Pašić smatra dosego hrvatsko-slovensko-srbskega sporazuma kot delo, s katerim zaključijo ob kraju svojega življenja svojo politično kariero.

Za sporazum ima mnogo zaslug Ljuba Jovanović in večina radikalne stranke je tudi za to, da se sporazum razpravlja v Korošcem in Radičem. Dana je možnost sporazuma. Glede poedinosti tega sporazuma se pa ta čas ne more govoriti, ker so pregovori šele v teku, toda videti je, da je dosežena platforma sporazuma v vprašanju banske časti, katero imajo rešiti tako, da bi imel eden minister naslov in čast hrvatskega bana, dosedanje njegove funkcije pa bi opravljal njegov namestnik v smislu starih hrvatskih ustavnih tradicij.

Če se sporazum perfekcionira, tedaj se blok v celokupnosti udeleži drž. uprave na tak način, da se mu zajamči število portfeljev, odgovarjajoče njegovi parlamentarni moči. Na vsak način bo blok vstopil v vladu kompaktino, zato so brezpredmetne vse kombinacije glede JMO. Za slučaj, da Hrvatje, Slovenci in muslimani vstopijo v vladu, bo na Hrvatskem zasedla vodilna mesta hrvatska zajednica. Na vsak način in v vsakem slučaju pa ne more biti izključeno, da Hrvatje, Slovenci in muslimani ne pridejo v Beograd v polnem številu in se udeležijo parlamentarnega dela.

zbiati, da je naše stansko izražanje, ki se razlikuje od naroda. Ker so nas radikalci sedaj priznali kot prave predstavnike hrvatskega naroda, so s tem nastopili proti vsem onim, ki so sodili, da mi nismo zastopniki hrvatskega naroda. Ta činjenica nam zadostuje, da se vrnemo v Zagreb zadovoljni s svojim posetom v Belgradu. Jutri bomo poročali našemu klubu o razgovorih v Belgradu, o katerih menimo, da se niso prekinjeni. Razgovori se bodo sigurno nadaljevali. Pričakujemo, da bo ta Pašić in Jovanović informirala vlado o naših razgovorih. Sporazum pa je odvisen od nadaljnega razvoja stvari. Pripominjam, da so bili naši razgovori s Pašićem in Jovanovićem povsem informativnega značaja.

Na vprašanje ali pridejo Radićevci v parlament, je dr. Krnjević odgovoril: »O tem bomo šele sklepali. Reševali bomo, ali pridemo v Beograd dne 16. aprila ali kasneje, in koliko nas pride. Mi smo za sporazum s srbskim narodom«.

Dr. Maček in dr. Krnjević sta se z nocojšnje pozivom vrnila v Zagreb.

Zvečer se je sestal ministarski svet, na katerem je Pašić poročal o današnjih konferencah.

Delo v parlamentu in koalicija z demokrati

učaja se pripizuje baroknemu momentu razpleta. Zadnji dnevi pred sestankom narodne skupščine morajo prinesiti v položaj razčiščenje in jasno sliko. Belgrajski politični krogi sedaj z veliko nestrpnostjo pričakujejo natečajnih sklepov demokratskega parlamentarnega kluba, ki jih ima storiti na svoji prvi, obenem konstituirajoči seji dne 12. t. m. Za to sejo vlada povsod veliko zanimanje. Gotovo je, da bo politična debata v klubu trajala več dni, do 14. t. m. V glavnem se sedaj bolj jasno opazuje konture nasprotij, ki vladajo med Pribečevcem in Ljubo Davidovcem.

Politični krogi razmatravajo dve možnosti. Če se **pokaže** v demokratskem klubu razpoloženje proti sporazumu z radikalci, pozornici revizionistični blok v celoti. Za slučaj, da prevlada v demokratskem klubu tendenca za koalicijo z radikalci, tedaj računajo radikalni krogi z gotovostjo, da dobi vlada v skupščini večino. V tem slučaju bi se imela vidovdanska ustava izvesti do zadnje konsekvencnosti. V demokratskih krogih pa se dalje razmatriva ideja popolne neodvisnosti in samostojnosti, pojavlja se ideja parlamentarne pasivnosti in da je treba radikalni stranki jasno objaviti, da prevzamejo radikalci vsvo odgovornost za nadaljne politične dogodke v državi.

Sedaj pa postaja aktualno tudi vprašanje delovnega programa narodne skupščine. Vprašanje, kako ustvariti v parlamentu delovno večino, je najtežje, ker do danes ni podana od nobene politične skupine uradna deklaracija in se v tem oziru pojavljajo le kombinacije. Nekateri forsirajo

skupščini sta delj časa konferirala z bivšim tajnikom radikalnega kluba dr. Janjičem. Izjavila sta mu, da nameravajo Nemci v parlamentu nastopati lojalno in neodvisno. Nemci uravnavajo svojo parlamentarno politiko v smislu programa nemške stranke, sklenjenega lansko leto na kongresu v Sombotelju. O parlamentarni taktiki pa bodo nemški poslanci sklepali dne 15., ko se sestanejo v Belgradu.

Vprašanje demisije vlade
BELGRAD, 11. Belgradski listi sedaj obravnavajo vprašanje demisije vlade. Navajajo razne izjave članov vlade, da Pašić v resnici namerava 15. t. m. predložiti demisijo vlade. Na ta način bi potem najstarejši narodni poslanec na prvi seji narodne skupščine dne 16. t. m. ob 9. dopoldne edino le prečital ukaz o demisiji kabineta ter v smislu poslovnika odgodil seje skupščine do definitivne sestave nove vlade. Po zatrdilu nekaterih parlamentarnih krogov namerava Pašić na ta način podaljšati pogajanja s šefi raznih strank in pridobiti na času.

V ponedeljek dopoldne ob 11. so se v ministrskem predsedstvu sestali ministri ter so razpravljali o vseh možnih kombinacijah za rešitev politične krize. Do definitivnih sklepov ni prišlo. Splošna vlada v vladnih krogih razpoložanje, da je treba na vsak način do 16. t. m. najti izhod iz kritičnega položaja.

Čehoslovaška

Otvoritev čehoslovaške zbornice — So-
cialna politika na Čehoslovaškem

PRAGA, 11. Parlament je začel danes svoje spomladno zasedanje, ki bo trajalo do maja. Na programu te seje so ta-le vprašanja: obramba najemnikov, socialno zavarovanje, zaščita bančnih depozitov. Zakon o socialnem zavarovanju vsebuje 300 paragrafov. Poročilo, s katerim se utemeljuje ta zakon, tvori celo knjigo. Delavsko zavarovanje bo organizirano po vzorcu nemških bolniških blagajen. Deležnih ga bo nad 3,200.000 delavcev. Troški za to zavarovanje bodo znášali 1,750,000.000 na leto. Poročal bo o načrtu socialnodemokratski poslanec dr. Winter. Za socialno zavarovanje samostojnih delavcev se pripravlja poseben načrt.

Rusija

Ruski izseljenci načelno za sovjetski režim
— Izjave predstavnika kadetov V.

Makljukova

PARIZ, 8. (Kuskulta). V tukajšnjih ruskih političnih krogih so se začeli baviti z vprašanji o ulogi, katero bi mogle igrati pri izgradbi nove demokratske Rusije zmerne stranke in o pogojih, pod katerimi bi mogle delovati v Rusiji. Predstavniki konstitucionalno-demokratske (kadetske) stranke, bivši ruski poslanik v Parizu za časa vlade Kerenskega Vasilij Makljukov, je izjavil v razgovoru z zastopniki listov:

Horacij Fumbold predsednik angleške delegacije na lausanski konferenci

LONDON, 10. Listi potrjujejo, da bo Horacij Fumbold predsednik angleške delegacije v Lausanni. Lord Curzon bo šel v Lausanno šele, ko bo šlo za podpis pogodbe.

Protivladno glasovanje v angleški dolni zbornici in vtisek v Franciji

PARIZ, 11. Agencija Havas javlja iz Londona: Svojnjo glasovanje v angleški dolni zbornici tvori predmet živahnih razprav. Pristajajoče smatrajo, da je spravo to glasovanje, čeravno je šlo le za proceduro, vladno v kočljiv položaj, ker je pri tem prizadet vladni ugled. Ministri lahko še enkrat predložijo dolni zbornici večerajšnji resoluciji, in če zbornica izrazi mnenje, nasprotno snočnemu, ne bo krize. Smatra se, da bo vlada ubrala to pot. Vladni poraz se pripisuje neopreznosti strankinih voditeljev, ki so smatrali, da na snočnji seji ne bo prišlo do glasovanja o važnih vprašanjih in so dali razumeti poslancem, ki so vladni pristajali, da njihova prisotnost ni neobhodno potrebna.

Turčija

Narodna stranka Mustafe Kemala nastopi pri volitvah s 300 kandidati — Načrt za zgradbo železnice in pristanišče sprejet — Odnosaji s sovjetsko Rusijo shujšali?

LONDON, 11. Reuterjeva agencija javlja iz Carigrada, da so se poslanci skupine »za obrambo državnih pravic« sestali pri Renf begu. Sestanku je predsedoval Mustafa Kemal. Poslanci so sklenili dati svoji skupini ime narodna stranka. Ta stranka bo nastopila pri volitvah s 300 kandidati.

Kakor javljajo nadalje iz Angore, je narodna skupščina takoj 24 ur in brez posebnih dolge razprave odobrila Khisterjev načrt za zgradbo 4385 km železniških prog in dveh pristanišč tekmo 10 let. Nekateri turški krogi izražajo začudenje nad tem, da je skupščina s tako naglico sprejela ta sklep, kljub temu, da je njen mandat dokončan in da mora prepuštili novi skupščini sklepanje o gospodarskih in finančnih vprašanjih, ki bodo zagotovila Turčiji trajen mir. Razprava o tem načrtu bi se bila torej lahko odgodila, ne da bi bili pri tem prizadeti interesi Turčije.

Oralov, zastopnik sovjetske vlade v Angori, je odpotoval v Moskvo. Imel je ob tej priložnosti govor, v katerem je povdarjal rusko-turško prijateljstvo. Kljub temu uradnim izjavam se zdi, da so se odnosaji med obema državama v zadnjem času shujšali. Zanimiv je n. pr. dogodek s parnikom »Guldimal«, ki je imel odpusti iz Trapezunta v Batum, toda sovjetska oblast so ga prisilila na vrnitev v Carigrad. Vseled tega je angorska vlada sklenila prepovedati ruskim ladjam vhod v turške luke, dokler se ta incident ne pojasi.

Nemčija

Pogreb 13 ustrelenih nemških delavcev v Essenu. — Zalne manifestacije v nemškem državnem zboru.

BERLIN, 11. Včeraj predpolno, ob isti uri, ko se je vršil pogreb 13 nemških delavcev v Essenu, ubitih od francoskih vojakov, se je vršila v državnem zboru žalna manifestacija. Po javnih in privatnih poslopih so bile razočene žalne zastave, dvorana državnega zbora je bila opremljena s črnimi zastori. Sredi dvorane je bil postavljen mrtvaški oder z zastavami republik. Zalna seja se je otvorila z žalostinko, ki jo je igral operni orkester. Kancelar Cuno je imel ob tej priložnosti nagrobni govor, ki je globoko ganil prisotne. Francoske krogle — je dejal kancelar — so zadele 13 oseb, ki so zakrivilo edino-le to, da so Nemci. Glasovi zvonov, ki se glasijo sedaj po domovini, so klic bolesti enega celega trpinčenega naroda. Krivdo za prelito kri nosi francoska vlada. Sedaj pa gre za rešitev vprašanja, ali naj se vrnejo žalostni časi srednjega veka, ko je mogla tuja gospoda vladati z narodi kot s krklji sužnjem in ali naj na mesto stoletnega razvoja svobode in dela nastopi staro suženjstvo. Francoski vladalci bi se morali zavedati, v kakšen prepad so sprvili usodo Evrope, Svet, ki je prisostvoval dogodkom v ruhrski kotlini in Porenju, naj sodi, na kateri strani se hoče mir in na kateri se hoče vojno. V imenu mrtvih vprašanih narode sveta — je zaključil Cuno — do kdaj nameravamo čakati, da naredijo konec tem nezasišanim orgijam nasilstva.

Kancelar je v nadaljnjem govoru poudarjal, da je naredila Nemčija vse mogoče, da bi prišlo do sprave, tudi potem, ko je sovranski vdrl na njeno ozemlje. Hotela je pristati na ameriško stališče, toda zastori. Sedaj je onemogočeno celo tudi posredovanje Anglie. Nemčija se je pripravljena pogajati tudi v bodoče, nikakor pa ne bo pristala na kapitulacijo. Dokler pa se odškodnine ne skrijejo na sprejemljivo mero in dokler sovranski ne zapusti nemškega ozemlja, bo ves nemški narod nadaljeval strnjeno svoj odpor.

Žalne seje so se udeležili tudi zastopniki delavskih organizacij Kruppovih tvornic in zastopniki vodstva tvornic.

Istočasno se je vršil, kakor omenjeno, pogreb ubitih delavcev v Essenu. Pogreba se je udeležilo nad 200.000 oseb iz vseh krajev ruhrske kotline. Krste so bile pokrite s cvetlicami. V sprevedu je šlo tudi več kot 400 zastavonoš in nosilcev vencov. Vence so pogladi tudi nemški kancelar, predsednik nemške republike in nemška mesta ter razna zastopstva. Bil je zastopan pri pogrebu tudi kölnski škof. Spreved se je pomikal cele 3 ure. Na pokopališču so govorili Gustav Krupp von Bohlen, zastopnik ravnateljstva Kruppovih tvornic in dva zastopnika delavskega sveta.

Red so vzdrževali delavci sami. Francoskih vojakov tekmo pogreba ni bilo na ulici. Francoska oblast so bila aretirala na meji zasedenega ozemlja več oseb, med njimi tudi Huga Stinnesa, katere pa so bile kmalu izpuščene. Edino-le državni tajnik Haum ni bil se izpuščen.

Kakor javlja Wolfova agencija, je umrl se en delavec, ki je bil ranjen ob prihiti spopada s francoskimi vojniki.

Amerika

Amerika bo zahtevala od Nemčije 1.187.736.000 dolarjev vojne odškodnine. PARIZ, 11. Listi javljajo iz Washingtona: V uradnih krogih se izjavlja, da bo ameriška vlada zahtevala od Nemčije eno milijardo, 187 milijonov in 736 tisoč dolarjev kot vojno odškodnino in kot odškodnino za škodo, povzročeno ameriškim državljanom tekmo sovranošnosti. V tej svoti je vsebovana tudi odškodnina za poplitev Luizianije. Tozadevna nota je bila že poslana nemškemu zastopniku v Washingtonu in mešani komisiji za vojno škodo.

Pred novim sestankom Društva narodov — Stališče Zedinjenih držav

ŽENEVA, 11. Prihodnji sestanek Društva narodov se bo vršil v Ženevi dne 17. t. m.

Pomen velikih strank

Če opazujemo politično življenje v vseh demokracijskih državah današnje Evrope, tedaj moremo opaziti skoraj povsod pojav, da se velike stranke cepijo ter raste številno strank. Edino izjemo v tem oziru tvori morda Angleška, kjer je pri zadnjih volitvah sicer liberalna skupina doživela poraz, toda s tem porazom sta se okoristili sedanja vladajoča konservativna stranka in pa Labour Party. Izguba ene stranke ni povzročila cepljenja, ampak nasprotno je ojačila nasprotni stranki.

Najhuje so bile prizadete pri tej novi politični orientaciji ali bolje rečeno desorientaciji evropskih mas takozvane proletarske stranke. S koncem vojne je dosegel proletarsko gibanje zlasti v Srednji Evropi (pa še v nekaterih drugih državah) svoj največji razmah. Ta razmah pa je bil presilen, zakaj vse je kričalo po revoluciji kot zadnji fazi proletarskega gibanja. Revolucionarji v Nemčiji in v Avstriji je pač dala odduška temu silnemu valovanju množice ter zaključila prvo dobo zmagovalnega proletarskega pohoda. In to vsoled tega, ker se te množice nikakor niso dale pridobiti za ekstremistične težnje komunistov, ki so hoteli na mah preobraziti svet ne oziraje se na gospodarsko in duševno nepravilnost sveta za komunistični družabni red.

Kot zadnje izbruhe tega velikega valovanja je treba smatrati ustanovitve komunistične republike na Ogrskem, nekaj komunističnih pučev v Nemčiji ter papirno revolucijo italijanskih boljševikov, ki so z znano zasedbo kovinarskih tvornic dovršili etapo svojega političnega življenja, na kar je sledil nato polom največje proletarske stranke. Ko so torej v kratkem času vsi ti komunistični poskusi doživeli žalosten konec, tedaj se je pričela prava desorientacija množice, ki so bile prevarane po svojih demagogičnih voditeljih, ali pa so bili dogodki tako močni, da so morali že vnaprej razpršiti vse komunistične sanje.

Notranji razpad v strankah (posebno v proletarskih) se je vršil vsled cepljenja desnice in leve, včasih pa se je to cepljenje izvršilo kar na tri dele: levo, desno in centrum. Zgled za to nam nudijo zmrtna socialistična stranka v Italiji.

Pa tudi tako v »demokratskih« kakor tudi v »krščanskih« strankah smo zamogli opazovati razpad in cepljenje. Odkod in zakaj ti pojavi? Boljševiški val, ki je prišel iz Rusije, je skoraj povsod razdelil politično javnost v dve struji: v internacionalno, brezdomovinsko duševnost komunistov in v strujo, ki se je postavila v bran za nacionalistične ideale. Te dve razmeroma mali skupini sta vodili vse boj. Kar je bilo vmes, je to več ali manj laviral med obema strujama. V tem boju je deloma zmaga in deloma zmaguje nacionalistična struja. V Italiji so fašisti to že izvedli. Posledica tega je seveda začasna diktatura manjšine. V takih razmerah se velike stranke cepijo, ker so izgubile podlago v množicah in pa ker se neprestano vrši cepljenje duhov v vodstvu strank.

Diktatura je začasna odpora iz kočljivega notranjepolitičnega položaja, dokler se razmere v toliko ne ustalijo, da je mogoče računati na neko stabilnost v vladi.

Da bi pa bila današnja doba primerna za stalno diktaturo, je pač zelo malo verjetno. Evropski narodi so si v dolgotrajnih in krvavih bojih izvojevali demokracijske državne oblike. Iztrebljenje analfabetizma, silni tehnični razvoj ter populariziranje navadnih znanosti je narode tudi politično izobrazilo. Vseled tega se udeležujejo tudi široke ljudske množice javnega političnega življenja. Nastop levičarske in desničarske diktature zamore začasno napraviti široke sloje apatične za politična vprašanja, kakor opazamo to posebno v Italiji. Iz povedanih vzrokov pa je to povsem razumljivo. Je to sicer nezdrav pojav, je to korak nazaj, vendar pa je ta doba prehodna. Sicer pa se vrši napredek vsega človeštva postopoma, črta napredka ne kaže neprestano smer nazaj, padci so neizogibni.

Vlada manjšine pa ima vedno nekaj odpornega na sebi, tudi se taka vlada težko ukorenini. Njena začasna moč se opira na oboroženo silo, pa na nikakor ne zadostuje za stalni prosep naroda in države.

Manjšina zamore nastopiti s programom pred narod, ta program mora biti prejet z neko idejo, njega končni smotri morajo biti idealni, toda to še ne zadostuje. Prvič morajo postati ti idealni lasti širokih slojev; to bi bila nekaka duševna reorganizacija množice. Drugič pa je treba to duševno organizacijo tudi materialno organizirati. Z drugimi besedami treba je ustanoviti veliko politično stranko, ki naj zajame in pritegne k sodelovanju kolikor možno širši krog.

Kakor javljajo iz Washingtona, je stališče Zedinjenih držav nasproti Društvu narodov še vedno neizpremenjeno, ker Zedinjene države niso dobile še nikake informacije glede predstoječe revizije pravilnika Društva narodov.

Litva

Delavci demonstrirajo proti litovskim oblastvom

MEMEL, 11. Stavkujoči delavci so sklicali protestni shod proti litovskim oblastvom, kjer je pa prišlo do spopadov z vojaštvom. Tri delavci so bili ubiti, kakih 10 pa jih je bilo ranjenih. Poveljnik zasedenega ozemlja je izjavil, da bo uporabil vsa sredstva proti manifestacijam strajkajočih. V nekaterih okrajih je bilo proglašeno obsedeno stanje.

Ta velika stranka bi morala biti tako močna, da bi bila v stanu izbrati absolutno večino v parlament ter tako v potrebi sama vladati. Le tako je mogoče zdravo parlamentarno življenje, ki omogoča, da se demokracija vzdrži, le tako se je mogoče izogniti kolebajočim, neodločnim vladam, ki žive in umro po hipnem razpoloženju v zbornici, ki se tresejo ob svojem nastopu za svoje življenje, katero je odvisno od zakulisnih spletk. Tak parlament mora spraviti ob ves ugled demokracije obliko države in konec more biti le revolucija in diktatura. Italijanski parlament nam je nudil tako sliko in prišlo je, do česar je moralo priti.

Ali se bo znal sedaj vladajoči fašizem, ki predstavlja po številu neznatno manjšino naroda, dobro ukoreniniti v italijanskem narodu, tako da bo potreba diktature sama od sebe odpadla, nam pokaže bodočnost in si v tem oziru ne prisvajamo nikake vloge prerokov. Eno pa je gotovo, da je sedanje stanje prehodno in za delj časa nevdržno, ako naj se država razvija in napreduje v isti vrsti z drugimi ustavnimi državami.

Če se ozremo na politično življenje v Jugoslaviji, tedaj zamoremo ugotoviti, da preživlja ta država svojo veliko notranjepolitično krizo zaradi tega, ker je ni stranke, ki bi si znala zlepa ali zgrda izvojevati premoč nad drugimi. Ta premoč bi morala pač obstojati predvsem v idejah. Trdna volja udeležiti ideale mora prežeti del naroda, tudi če predstavlja ta sploščka manjšino. Ti ideali pa bi morali biti skupni vsem trem plemenom istega naroda. Pri udeleževanju teh idealov ne bi smelo biti razlike med Slovenci, Hrvati in Srbi, med katolički, pravoslavni in muslimani. Z drugimi besedami vzrasti bi morala iz tal stranka, pa naj si bo po številu pristajev še tako majhna, ki bi se počutila ravno tako domača v Macedoniji kakor na Štajerskem i. t. d.

Le na ta način bi se mogla polagoma razviti vse dele naroda objemajoča stranka, ki bi bila podlaga za ves nadaljni politični razvoj v državi, ki bi bistveno pripomogla k zvarjenju treh plemen, ki so si danes se tuja med seboj, v en narod.

Take stranke danes v Jugoslaviji še ni. Pač so poglone tu in tam bilke, ki so si nadele jugoslovenski program, toda vsi taki poskusi so se negotovo brstenje poganjačih mladik. Vse kaže, da ni prišel še pravi čas.

V takih razmerah je jasno, da je v Jugoslaviji mogoče le koncentracijska vlada. Okoli radikalne stranke, ki je najmočnejša, vendar pa ne tako močna, da bi mogla trajno sama vladati, se mora zbrati potrebnost številu drugih parlamentarcev, ki naj ustvarijo vladno večino. In tako pridemo do kompromisne vlade, kakršna je bila tudi prejšnja. Z ozirom na velika nasprotja med strankami je taka kompromisna vlada zelo nestalna in tako delikaten organizem, da ne prenese kolikaj močnih sapic.

In tako vidimo, kako se tudi v Jugoslaviji vrši cepljenje strank, ker so objokane v neuspeh vsled svojega ozkosrčnega enostranskega stališča, ali pa zato, ker so poglone svoje kratko življenje iz demagogije, program je ostal program, ljudstvo pa je ostalo odprti ust in praznih rok.

Pašić, Radić, Korošec: trije različni programi, trije različni svetovi. Nerodno je to, ker predstavljajo tri trije programi cepljenja naroda v plemena, kar je zelo nezdrav pojav.

Na tej podlagi je nemogoče, da bi se razvila ena ali vsaj dve veliki stranki, ki bi vladali in vodili državo. Zato je današnja notranjepolitična kriza permanentna. Jugoslavija pa predstavlja že danes tako gospodarsko enoto, da bi vsaka amputacija, o katerih se danes v Jugoslaviji toliko piše in govori, hudo zadelo gospodarsko življenje amputiranih udov kakor tudi ostalega života. Torej so današnji še nesložni bratje primorani čuvati skupno strepo v lastnem interesu. Tega se vsi zavedajo, zato pride prav gotovo čas, ko se bo politično življenje v Jugoslaviji iz temelja preobrazilo. Ko izgine plemenska mržnja in z njo plemensko strankarstvo, bo še-le mogoč razvoj velikih strank, ki bodo uspešno raztezale svoje delovanje čez vse kraje današnje Jugoslavije brez ozira na plemenske in verske razlike. Tedaj bo tudi mogoče zdravo ustavno življenje, tedaj še-le bo Jugoslavija resnična demokracijska država v zmislu velikih zapadnih vlad.

Naročite in širite „EDINOST“

Splošni davek na blagovni promet

(Nadaljevanje)

Pristojbina 2% predvidjena za promet z luksuznimi predmeti se mora plačati tudi tedaj, če izdelovalec ali pridelovalec proda te predmete naravnost konsumentu ali pa potom podružnici, agenciji, zastopnikov in posredovalcev; izdati se mora vselej dvojna faktura.

Plačevanje pristojbine. Pristojbino plačuje dolжник. Plačuje se potom dvojnih kolikov, katere priplepi izdavitelj računa. Kolke je treba priplepiti tako, da pride tisti del, ki nosi kraljevo glavo, na fakturo, noto ali račun, kateri je namenjen za kupca; drugi del kolke se priplepi na prepis ali drugi izvod fakture ali v knjigi »prima nota«. Kolki se razveljavijo s tem, da se preklanjajo ali s tem, da se na oba dela prišne ali zapiše z mastno tinto isti datum. Če pride faktura iz inozemstva, se priplepi oba kolka na to fakturo, a prejemnik ju mora razveljaviti na gori opisani način tri dni po prejemu, če je vrednost izražena v italijanskih lirah; če pa je izražena v tujem denarju, je razveljavljenje obvezno tri dni po dvigu blaga na carinarni oziroma prejemu potom poštnega paketa.

Ce pristojbina prekaša znesek 1000 lir, tedaj se mora plačati pri kakem poštnem uradu na račun, okrajnega registerskega urada ali potom bančnega poštnega tekočega računa (služba tekočega računa ali s poštnimi nakaznicami); to se ima izvršiti najkasneje na delavnik, ki sledi dnevu posla, na fakturi pa je treba točno označiti plačilo izvršeno potom pošte. Pri fakturah, ki prihajajo iz inozemstva, se ima izvršiti to plačilo v treh dneh, kakor zgoraj opisano. Pri plačilu pristojbine potom pošte se mora označiti kupčija, namreč predmet in dan prometa, vrednost, ime in priimek pogodnikov. V primeru zakasnitve se zapade dodatni pristojbini od 12%. Pobornice izdane od pošte se morajo ohraniti skozi tri leta ter na zahtevo pokazati finančnim organom.

Oprostitev. Pristojbine prosto je sledeče blago: a) Najnujnejše življenske potrebe, ne in sicer: Pšenica, tršica, ječmen in riž; izdelki iz teh pridelkov (pševski, moka za krmo, odpadki); moka in pšenika; kruh; navadne testenine; zelenjava (tudi suha) ali konzervirana v slani vodi ali v kislu; sadje sveže in suho; meso, sveže, konzervirano ali v zabojih; konserve iz paradižnikov (kakorkoli pripravljene); ekstrakti iz mesa; kondenzirana juha, tečnina ali v kockah; zabela za juho in ričet; ribe (sveže, posušene, osoljene, marinirane, v olju, v zabojih ali drugih posodah); jajca; mleko (sveže ali kondenzirano, tudi s sladkorjem, v zabojih,

suho mleko); maslo in nadomestki (umetno maslo); sirotka in izdelki iz mleka; sir; klobase, slanina, prašičja mast in druga jedilna mast; oljčno olje in drugo jedilno olje; oljke; (tudi suhe in v slani vodi); oljnat semena; kis (izvzemi kis v steklenicah); sladkor in melasa; kava in kavini nadomestki. b) Gorivo (vključno petrolej in benzin); mlo za perilo, lug in slični proizvodi. c) Voda za skropenje in proizvajanje sile; pitna voda. d) Predmeti državnega monopola. e) Plin in električna energija. Fakture, note in računi tičejo se prometa z oproščnim blagom naštetim pod črkami a, b, c, d so podvrženi pristojbini na podlagi kolkovnega zakona z dne 6. januarja 1918 št. 135 v najvišjem znesku 50 stotink, kadar gre za promet med proizvajalci, trgovci in obratvalci na račun njihovih industrijskih ali trgovskih obratov ter pri kupčijah med njimi in državo, pokrajninami, občninami ter drugimi javnimi upravami in družbami. Pristojbina za gas in električno energijo se bo do 1. julija 1923 uredila na podlagi čl. 13. kr. odloka z dne 23. II. 1920 št. 167; po 1. juliju 1923 pa se bo plačevala na virtualen način na podlagi posebne pogodbe s finančnim ministrstvom.

Kazenske določbe. Desetkratno pristojbino (in najmanj 5 lir) plača, kdor je izvršil promet brez pisane listine ali z nekolto. vano ali nezadostno kolkovano listino; dvajsetkratno pristojbino (in najmanj 10 lir) plača, kdor v listini navede nižjo ceno nego je bila pogojena; 10 lir se plača za vsako listino, ki ni primerno in tekmo določenege časa shranjena; 25 lir se plača za vsak drugi prestop. Za plačilo kazni so solidarno odgovorne pogodne stranke in njihovi podrejeni. Lastniki gostiln in prenočišč morajo pod kaznijo 500 lir prijaviti register, skemu uradu takoj ob prihodu tisle osebe, ki pri njih stanujejo in trgujejo z luksuznimi predmeti ali take predmete razstavijo pri njih na ogled. Listine in knjige pregledajo lahko častniki in agenti finančne straže ter uradniki, ki so za to posebej pooblašeni; prestopke ugotovijo lahko tudi ozočniki.

Ker vsebuje odlok v marsičem popolnoma nove predpise, bodo gotovo mnogi prizadeti glede te ali ene točke v dvomu. Zato bo vsakdo, katerega se tiče odlok, storil prav, če se obrne do bližnjega davčnega ali finančnega urada. Vseled omejenega prostora se mi ne moremo spuščati v podrobno razlaganje predpisov, vendar pa se vsakdo lahko obrne na naše uredništvo v vprašanjih, ki zanimajo splošnost, na katere bomo radi odgovorili.

Nansen o bistvu in neuspehu boljševizma

Fridtjof Nansen nadaljuje v dunajskem dnevniku »Neue Freie Presse« svojo razpravo o novi Rusiji ter se je v enem izmed zadnjih člankov doteknil tudi vprašanja, kaj je prava prava bistvo boljševizma.

Pisec naglašja predvsem, da je bilo vse dosedanje pisanje po evropskem časopisju o ruskem vprašanju zelo površno. Ne samo to, temveč so bila očitna znamenja, da se poročevalci o ruskih zadevah niso niti hoteli pobrigati, da bi predmet, o katerem so pisali, globlje zapopadli, kakor da bi tega vprašanja niti ne hoteli razumeti.

Nansen se ne strinja niti z znanimi moralnimi pridigami, ki so se tako često objavljale proti boljševikom in njihovi grozovladi. V tem pogledu pripominja povsem pravilo, da so se godila morda še večja in groznejša nasilja pod prejšnjim carskim režimom, n. pr. izgoni v Sibirijo, pogromi itd. Tudi sedanjí voditelji ruskega naroda so prebili več let svojega življenja kot žrtve preganjanja in zatiranja, ki sta cveteli pod carskim režimom.

Navadno se sedanja vladavina v Rusiji označa tudi z besedo oligarhija. Po Nansenovem mnenju je veliko bolj zasužila to ime prejšnja carska vlada, kajti nobenega dvoma da ne more biti, da sloni sedanja boljševiška diktatura na mnogo širših slojih ruskega naroda, nego je to veljalo o prejšnji carski vladi. Kočno je treba tudi imeti pred očmi dejstvo, da je sedanja ruska vlada izšla iz revolucije. S tega stališča je je treba objektivno presoati, t. j. treba je priznati rusko revolucijo kakor priznavamo francosko in druge revolucije. Predvsem pa se je treba držati tudi pri presojanju ruskega boljševizma zlatega gesla, ki ga vsebuje francoski pregovor: »Tout complot, c'est tout pardonner« (Vse razumeti se pravi vse odpustiti.)

Po tej kritiki dosedanjega pisanja o ruskem vprašanju prehaja odlični pisec k vprašanju, kaj je pravo bistvo boljševizma. Cim bolj procišjem — pravi Nansen — položaj v Rusiji ob začetku revolucije, tem bolj prihajam do prepričanja, da je bila vzpostavitev ustavne vlade psihološki nemogoča stvar. Od skrajno reakcionarnega carizma izpred l. 1917. se je moralo nihalno nagibati po fizikalnem zakonu k drugi skrajnosti, h komunizmu in k »diktaturi proletariata«. Spričo dejstva, da se zapadnoevropski tisk tako hudo začenja v ruski boljševizem, označajoč ga kot strupeno in razjedajočo socialno kugo, ki sta jo ustvarila zloba in roparski pohlep in ki jo hrani razredno sovražstvo, zahteva pravičnost, da se naglasi, da nimamo nikake pravice proglašiti to ali ono družbeno uredbo za edino popolno in označati vsako drugo za popolnoma zgrešeno. V resnici ima vsaka svoje dobre strani in vprašanje je le, katere jih ima več.

Ševizem za edinega činitelja, ki daja pravico do enega mesta v skupnosti in ono nadalno pravico do uživanja dobrot, ki jih nudi skupnost. Ugovarjal je proti vsaki pravici, ki izhaja iz rojstva ali iz dedščine. Zakaj v teh krajih je delo na vsak način ena največjih potreb, da se z njim pridobi iz zemlje, kar se rabi za življenje. Vseled tega je pač obvezno nepravilno, da bi mogle posamezne osebe živeti brez dela kot parasiti na račun skupnosti, medtem ko bi morali drugi mnogo preveč delati. In ta neprimerna razdelitev je bila posebno očitna v Rusiji.

Ni dvoma, da se je prej delo in predvsem ročno delo rado smatralo za nekaj manj vrednega. Naravno je, da je to socialno naziranje izživalo velik odpor, cim so prišli delavci v boljši položaj. Ravno tako je tudi razumljivo, da so smatrali za delo le ročno delo. Ruski narod je še le bilo treba naučiti spoštovati delo v vsem njegovem obsegu. Moram priznati, da se ne strinjam z ogorčenjem, ki ga kažeje nekateri nad metodami, ki so se pri tem uporabljale, n. pr. da so bili moški in ženske raznih slojev siljeni opravičiti enkrat na teden javna dela ali da so morale celo dame iz višjih krogov, ki niso bile vajene prej nobenega dela, čistiti vsako soboto železniške postaje in druge javne urade. Zdi se mi nasprotno, da je za pripadnike vseh slojev zelo zdravo in dobro, ako se skupno učijo, kaj je delo, pod pogojem seveda, da se s tem ne odtegaajo od važnejših opravkov in da se upoštevajo oziri na zdravje in starost. Spričo vsega tega je pa tudi bilo razumljivo, da je bilo ročno delo težiče vsega dela in da so ročni delavci tvorili središče vsega delovnega ljudstva, medtem ko je bilo priznavanje duševnega dela manj jasno. To pa je bila reakcija proti prejšnjemu tiranstvu višjih slojev, ki se je ne more obsoditi kar tako kot nesposmetno početje. Zraven tega se je tudi izkazala potreba, da se da tej novi smeri povdariti, in tako je nastala formula: »Diktatura proletariata«.

Toda ni bila ponižana samo takoiimenovana inteligenca, temveč je prišel ob veljavo tudi kapital. Prevladovalo je mnenje, da mora biti kapital, ki predstavlja nakupičeno premoženje, katerega posestniki lahko živijo brez dela, nekaj nemoralnega in nečistega. Pri tem se misli predvsem na očitno krivico, ki obstoji v tem, da lahko živi od takega premoženja ne samo tisti, ki ga pridobi s kako špekulacijo, temveč tudi njegovi otroci in vnuki do daljnih pokolenj. Podlaga kupčijena kapitala sta denar in posest in proti temu dvema činiteljema so se obrnili boljševiki z veliko strditostjo. Denar so uničili, a vse hiše, polja, gozdove itd. so podpržavili iz istih razlogov so odpravili tudi svobodno trgovino. Prodajalne so zaprli in vsako trgovanje (razen z nekaterimi proizvodi) so prepovedali. Za razdeljevanje življenjskih potrebščin naj bi skrbela država.

Na splošno pa se lahko reče, da so imele komunistične teorije, ki so jih proglasili boljševiki l. 1917, le negativne posledice: razstroj stare armade, razjedanje socialnih razmer itd. Pri praktičnem izvajanju so dovele do ustvaritve gospodarstvenih organizmov, ki so bili tako nenaravni in so tako malo nesli, da so se mogli vzdržati par let z ogromnimi žrtvami. Podržavljena podjetja, kakor banke, prometna sredstva, tvornice, rudnike, poljedelska podjetja in velike trgovine, so bile združene v mogočne organizacije, da bi delale na račun države in izdelovale vse, kar je potrebno za življenje. Ti ogromni obrati pa so zadovoljevali potrebe ljudstva le v nezadostni meri. Ne samo to, temveč so se mogli vzdrževati nekaj časa le s tem, da so se rabile v ta namen zaloge iz prejšnjih časov.

Vse to je bilo od začetka do konca ogromen poizkus na ruskem narodu. Zdelo bi se, da ni bila komunistična ideja zopna ruskim kmetom, ki tvorijo večino ruskega prebivalstva. Saj je pripadala zemlja tudi prej po starem običaju občin in ne kmetom. Kljub temu pa je postala kmalu jasno, da je ves sistem nezdrav, in da se ne bo mogel posrečiti. V poljedelstvu, ki je najglavnejša in najodločilnejša panoga življenja v Rusiji, ni bil ta poizkus pravzaprav nikdar napravljen. Par neznatnih poizkusov obdelovanja zemlje na komunistični podlagi, ki so bili napravljeni, so se popolnoma ponesrečili. Hiše po mestih, ki so bile brez lastnika, ki bi se bral za nje, so naglo propadle. Industrija, ki ni več imela lastnikov niti ravnateljev, ki bi bili na njej zainteresirani, je šla katastrofalno navzdol itd. Medtem pa se je večalo število državnih uradnikov, ki so se razmnožili v pravo armado in za katere je moral služiti država. Grozila je nevarnost, da se zruši vse poslopije. Vodečiji so kmalu uvideli, da stroj ne bo šel in v l. 1921. so začeli z novo gospodarsko politiko (NEP). To je bilo enostavno vsled tega, ker ni več bilo v deželi nikakih sredstev, s katerimi bi se mogel komunistični poizkus nadaljevati. Izpoznali so, kakor se je naglašalo, da skupnost ni še zrela za komunistično upravo in tako so se morali zopet povrniti v večji ali manjši meri k kapitalističnim metodam. Okolna in umetna gospodarsvena oblika, v katero so hoteli pravovrneti komunisti vključiti Rusijo, se je končno podrla v glavnem pod pritiskom ruskih kmetov. Zahteve kmetovske prebivalstva in ne napor stare buržoazije so torej povzročile mogočno gibanje za razburljenje in vzpostavitev normalnega gospodarskega življenja, ki bo prinesel Rusiji rešitev.

V resnici pa je kmet tudi največ trpel pod to vladavino, ki je dušila ruski narod. Razen tega, kar je bilo potrebno za vzdrževanje družine, je moral dati državi ves svoj pridelek. Po komunističnih načelih je seveda imel pravico dobivati brezplačno obdelo in uživati vse prednosti, ki jih nudijo državne ustanove. V resnici pa ni dobival nič ali le prav malo, vsled česar je bolj in bolj glasno zahteval pravico do popolnega razpolaganja s svojim pridelkom. Ali ako se dovoli kmetu, da sme prodati tudi samo en del svojega pridelka, mami bi ne pomenilo to nevarno luknjo v komunističnem sistemu? Po mojem prepričanju ni bistvo komunizma v podzavljenju proizvodnje, temveč v podzavljenju mehanizma razdeljevanja potrebščin. Konec je bil ta, da se je vsaka kmetijska pridelava odpravila in da se je mesto nje uvedel poseben davek v naravi, predvsem v žitu. Glede preostalega dela pridelka je bila zopet dana kmetu pravica, da ga lahko po svoji volji proda.

Najneposrednejša posledica tega preobrata je bila osvoboditev notranje trgovine. Najprej je bila osvobodena mala trgovina in pozneje vse gospodarsveno življenje. To je bilo tako važno, da je dovedlo do ustavitve cele finančne organizacije, katero mislim opisati v enem poznejših člankov. In važnost tega preobrata je bila tem večja, ker je hotela sovjetska vlada, zvesta komunističnim načelom, popolnoma uničiti vse denarstvo. Vsled zopetnega oživetja trgovine se je začelo izmenjavanje blaga, ki je bilo v začetku seveda le neznatno. Medtem pa je imela država vedno večje težave s kritjem primanjkljajev v državnih podjetjih. Ko so uvideli, da so prometna sredstva oslabela, da so se porabile vse zaloge v industriji in v državni trgovini, so napravili poizkus, ki naj vplije v ves sistem novo strujo življenja, da se prepreči popoln bankrot. Proizvodna podjetja in javne ustanove so bile še nadalje podletje viri države, s katerimi je krila potrebščine za armado in en del prebivalstva, toda istočasno so podjetja krila en del svojih potrebščin tudi na ta način, da so sprejemala od prebivalstva denar. Železnice, tramvaji in električna podjetja so se organizirala sama na gospodarsveni podlagi ali so se vsaj skušala organizirati. Tvorine so se združile v truste in so začele prodajati svoje izdelke potem za drug in zasebni prodajalci ter so se začele obenem preskrbovati na svojo roko s surovinami. V začetku so tvornice dobivale surovine od države in svojih delavcev niso plačevale, ker so dobivali svoj »pajok« ali državni obrok življenjskih potrebščin in izkaznice, ki so jim dajale pravico do obroke, črčevljen itd. iz državnih prodajalnic. Zato pa je morala tvornica izročiti državi vse svoje izdelke.

Odkar se je začela izvajati nova gospodarsvena politika, pa je treba vse plačati. Vsako podjetje mora imeti svoj proračun, v katerem si morajo prejemki in izdatki biti enaki! Zakaj sovjetska vlada nima več skoraj nikake zlate zaloge, vsled česar podpira samo še tista podjetja, ki so za življenje države neobhodno potrebna. Podjetja, ki imajo primanjkljaj, so v nevarnosti, da se dajo v zakup zasebnikom ali inozemcem ali da se zaprejo. V stvari je skoraj nemogoče natančno opisati v malo besedah sedanjo gospodarsveno organizacijo Rusije, ker obstaja istočasno več različnih organizacij. Komunistični sistem obstoja po mojem mnenju dalje samo še v glavah voditeljev, a v resnici so že tudi oni prešli, kakor smo videli, k državnemu socializmu, v katerem se zasebna pobuda uveljavlja v čedalje večji

meri. Zraven tega igrajo zaupanje zelo važno vlogo. V prihodnjih člankih o prometnih sredstvih, industriji in trgovini bom skušal opisati svoje splošne vtise o resničnem položaju z navedbo stvarnih primerov. Pod silo življenja moram razvijati vso rusko organizacijo. Dasi je položaj še vedno težak, je vendar opaziti že mnogo vzpodbujajočih uspehov. Pri posve-

DNEVNE VESTI

Smrtna kosa. Umrli je v Šklednju gospa Alojzija Sencin, mati uzorne družine. Izreka so žalje prizadeži družini. Isto družino g. Mirka Miklavčič, šolski voditelj v Trebnjah, ki je izgubila ljubečo taščo oziroma staro mater, pogreb bo danes popoldne.

Fašizem in liberalizem. Fašisti navadno srdito zavračajo trditve svojih političnih nasprotnikov, da nimajo nikakega pravega političnega programa ali — bolje rečeno — da ne obstoja pravi fašistovski politični nauk, ki bi se bistveno razlikoval od političnih nauk, ki so prevladovali v prejšnjih časih. Medtem ko pa fašisti z ogorčenjem zavračajo take trditve z besedo, bi se reklo, da dajejo istočasno prav svojim kritikom s svojimi dejanji. Ravno sedaj si namreč fašistovski prvaki prizadevajo, da bi fašistovski ideji formalizirali in jo spravili v nekaj dovršen sistem. V ta namen skušajo čim razločnejše začrtati razlike, ki jih ločijo od drugih političnih nauk, predvsem od liberalizma in demokracije. Pred kratkim smo poročali na tem mestu, da je priobčil ministrijski predsednik Mussolini v fašistovski smotri »Gerarchia« članek, v katerem je razpravljal o pomenu svobode in moči v političnem dogajanju in obenem tudi o razmerju med liberalizmom in fašizmom. Kakor je razumljivo, je vzbudil njegov članek v vseh političnih krogih veliko pozornost in je izval dokaj razprav in kritik. Preteklo nedeljo je razpravljalo o istem predmetu drug fašistovski veljak — podminister za pokojnine, pos. Rocco —, ki je imel v Civitavi vecja važen političen govor, ki ga je v celoti posvetil vprašanju razmerja med fašizmom in liberalizmom. Njegov govor se lahko smatra za izpopolnjen omenjenega Mussolinijevega članka in kot tak je nov dragocen prispevek k globljemu razumevanju sedanega režima v Italiji. Podminister Rocco je rekel v svojem govoru, da imajo liberalizem, demokracija in socializem isti izvor. Vsi ti trije politični nauki slonijo na prirodopravni filozofiji XVIII. stoletja in so le različne stopnje ene in iste stvari. Liberalizem, demokracija in socializem slonijo na teorii, da je družba le svota živih ljudi in da sta družba in država tu le radi udobnosti posameznikov. Na podlagi te teorije je prišel liberalizem do zaključka, da živi posameznik najudobnejše tedaj, ko lahko živi po svoji volji in vsled tega da mu je treba pustiti popolno svobodo. Demokracija je šla še malo dalje in ji ni zadostovala več sama svoboda, temveč je zahtevala, da naj si mase posameznikov same ustvarjajo način svojega življenja in svojega blagostanja, in tako je nastala teorija takojimovne ljudske suverenosti.

Vse te teorije pa so krive in škodljive. V Franciji in Angliji, kjer je državni čut zelo razvit, pomenijo manjšo nevarnost, ker jim omenjeni državni čut jemlje vsa moč. To pa da ne more veljati glede Rusije in Italije. Vsled tega je bila revolucija proti njim neizogibna. Fašizem je popolnoma dobro razumel, da ne bo mogel premagati socialistične anarhije, ako ne bo združeno z njegovim nastopom popolno znanje podlag, na katerih je zgrajen socializem in enako tudi liberalizem in demokracija. Po fašistovskem političnem nauku družba in država nista samo svota posameznikov enega pokolenja, temveč obema tudi prejšnja, sedanja in tudi bodoča pokolenja. Taka družba pa je nacija, in s tega gledišča je fašistovski nauk pravzaprav nacionalizem. Toda to velja samo glede sedanosti, medtem ko kaže razvoj svetovne zgodovine že v naši dobi, da sledi narodni organizaciji druga, ki je širša. Primer angleškega, francoskega, severnoameriškega in japonskega carstva dokazuje, da stopi v razvoj na mesto družbe na narodni podlagi carska družba, narodni državni sledi carska država ali imperij. In s tega vidika postane fašistovski politični nauk — nauk o carski družbi, kar pomeni, da postane imperializem.

Du tu podminister Rocco. Naj dodamo k temu političnem nauku le par pripomb. G. Rocco je postavil po našem mnenju vsa svoja izvajanja na popolnoma zgrešeno podlago. Po njegovem mnenju bo sedaj po fašistovski revoluciji kmalu nastala doba imperializma. V resnici pa je vsa dosedanja svetovna zgodovina le zgodovina imperializma, ki se ni nikdar prenehal uveljavljati. Imperializem — notranji in zunanji — pa ni nikakor nekaka višja stopnja nacionalizma, kakor bi se dalo sklepati, da misli g. Rocco, temveč je v vsakem oziru prava in popolna negacija vsakega nacionalizma; kajti predpogoj za postanek in za razvoj imperializma je ta, da se prevrne prirodno razmerje med državo in nacijo na ta način, da postane nacija sredstvo v rokah države, medtem ko ne more biti nikakega živoma, da je po vsaki logiki država le sred-

stvo za organizacijo in disciplinacijo prirodnih družb, ki so nam dane v obliki nacij, v namen zagotovitve njihovega življenja in blagostanja.

Kitajski lid. Kolikorkrat smo že rabili ta izraz! Neštetokrat smo že govorili o razmerju našega do italijanskega naroda, povdarjali smo svoje dobro razpoloženje in priznali smo dobro razpoloženje Italijanov iz stare kraljevine, a vedno smo morali konstatirati, da je med nami kitajski zid: naši domači Italijani. Koliko uradnikov vseh kategorij je prišlo k nam iz stare Italije z dobro voljo in najboljimi nameni, a tu so prišli v roke do mačijam elementom; naravno je, da so se Italijani iz stare kraljevine zatekli po informacije k domačim Italijanom in jim verjeli. Tako je prišlo počasi na eni strani slovenski in hrvaški živeli na slab glas, a na drugi strani je prišlo do tega, da se naši ljudje ironično nasmejejo, ko slišijo lepo besedo o svobodnih tradicijah italijanskega naroda. Med tem ko smo mi Slovenci slekli odločno in hitro avstrijskega razburljiva in obdržali le njegove dobre lastnosti pred vsem disciplinarnost, spoštovanje zakonov in zahtevo po redu, se pri naših sodežalnih mnogo trdovratneje vzdržuje tista mentaliteta, ki dosti bolj odgovarja dunajskemu geslu »divide et impera« nego rimskimi tradicijam. Dogodek, ki drastično predločuje resničnost teh naših ugotovitev, se je pripetil pred par dnevi v Italiji. Posnemamo tozadevno poročilo po »Piccolu della sera« z dne 10. t. m. Pod predsedstvom predsednice Zveze mater in vdov po vojni padlih vojaki, gr. contesse Acquademni iz Bologne, se je vršil v Padovi te dni sestanek mater in vdov iz treh Benicij. Namen sestanka je bil, da se ustanovijo kraljevni odbori združenja »Riconoscenza Nazionale«, katero ima kot cilj, da podpira delovanje gori omenjene Zveze. O predmetu je poročala gospa D. A. Bottoni iz Bologne. Nato se je vnela živahna razprava, v katero je posegla tudi ga. Zanetti iz Trsta. Ta je izjavila, da šteje tržaško združenje mater in vdov 1200 članic, samih Italijank. Nočejo imeti stikov s slovenskimi materami in vdovami. »Piccolo« pravi, da je ga. Zanetti povedala tudi razloge za to, ne piše pa, kako so ti razlogi. Vsled tega je bila ga. Zanetti mnenja, da bo težko ustanoviti v Trstu podružnico združenja »Riconoscenza Nazionale«. Tedaj se je vzdignila ga. Bottoni iz Bologne, ki je povdarjala, da je treba ustanoviti v Trstu podružnico baš radi tega, da se izpolni vrzel, med italijanskimi materami in vdovami ter slovenskimi, »katere spadajo, čen-tudi so slovenskega plemena, politično k Italiji«. V istem smislu je nato govorila mati trentinskega dobrovoljca Damijana Chiesa, ki je ostro kritizirala dejstvo, da je večina trentinskih gospa zapustila družstvo mater in vdov le zato, da ne pridejo v stik z materami in vdovami avstrijskih padlih vojakov. »Ta oblika otracizma«, je rekla plemenita žena, »ne samo, da nasprotuje duhu združenja, ampak tvori tudi nevarnost kreditenza za državo. Nemški narod, sedaj povdžen Italiji, bo slabo prenašal italijansko gosoodstvo, če bo videl, kako so njegove matere in vojne vdove prepustene svoji trdi boli. Tudi jaz sem Italijanka in sem dala svoje najdražje za veliko stvar, in če bi bila mogla, bi bila dala še več«. Te besede so imele uspeh, žele so enoglasno odobranje. In celo »Piccolo« dodaja, da upa, da bo vladna ukrepanja primerno za pomirjenje. — Zal nam je obče spoštovane gospe Zanetti, da je bilo ravno nji namenjeno, da priporoče nesrečnemu naziranj mnogih svojih sodežalnov do zasluženje lekcije. S tem večjim zadovoljenjem beležimo izjave gospe Bottoni iz Bologne in gospe Chiesa iz Tridenta. In beležimo še to: Tako kakor misli omenjeni gospe, mnogo odličnih Italijanov tu pri nas. Toda kje so? Zenske imajo mnogo več koražje. One znajo povečati svoje plemenite misli tudi javno.

Pismo iz Turina. V Turinu nas je mnogo slovenskih fantov-vojakov. Tudi shajamo se radi na razgovore v materinem jeziku. V prvem mesecu, ko smo prišli pod orožje, so nam govorili, da nas morajo spoštovati kot svoje nove državljane. Objubljali so nam tudi, da nam bodo na roko v vsaki potrebi. In zadovoljni smo bili kolikorkrat, ker smo bili uverjeni, da to niso samo prazne besede. Prišlo je drugače. Če se oglašamo s pritožbami, da hrana ni dobra in zadostna, da ob takih hrani ne moremo vršiti službe, kakor se zahteva od nas, nam odgovarjajo eni, da je veliko sleparije, drugi pa, da dobivamo vse, kar in kakor je predpisano. Sedaj ne vemo, komu bi verjeli. Tudi, strogo kaznovati so začeli za vsako malenkost. O tem pa nečemo govoriti podrobno. Če hočemo višji gospodje izvedeti, zakaj se pritožujemo, naj nas

pred vemi, sem rekla Lavri, je najbolje, da se izprekajajo s knjigo ali s kakšnim ročnim delom zunaj v parku do tedaj, da mi sel izroči pismo. Jaz ga bom pričakovala vse jutro tukaj, da se zavarujem pred vsako nezgodjo ali kakšnimi neugodnimi slučajnostmi. Na ta način mislim in upam, da se obvarujem vsakega presenečenja. Zdaj pojdiva doli. Utegnilo bi vzbuditi kak sum, če bi predlogo tu sami ostali.

Sum? je ponovila, v kom bi utegnile vzbuditi kak sum, ko je gospod Persival zapustil hišo? Ali menis grofa Fosca?

Morda, Laura.

Tudi tebi postaja odvratno, kakor je meni, Marijana.

To ne. Odvratno je več ali manj spojena skoraj vedno s prezirno, a jaz ne vidim v grofu nič, kar bi bilo prezirno vredno.

Ali se ga bojiš?

Morda — nekoliko.

Kaj — in to vkljub njegovemu posredovanju nama v prilog dane?

Da. Bojim se več njegovega posredovanja nego pa jeze gospoda Persivala. Karkoli nameravaš, Laura, svetujem ti, da si ne napraviš grofa za svojega sovražnika!

Sle vse doli. Laura je šla v sprejemnico, jaz pa skozi vežo, da vržem pismo v poštni nabiralnik, ki je bil pritrjen na nasprotni steni.

Hisna vrata so bila odprta in ko sem šla mimo, sem zagledala grofa in njegovo ženo, ki sta stala zunaj na stopnicah in sta bila obrnjena proti meni.

le vprašajo in povedati jim hočemo iz srca in po pravici. Ne zahtevamo več, nego je predpisano in tudi ne nikake posebne obzirnosti. Zahtevamo samo, da nam dajo, kar nam pripada ter da nas vsi spoštujejo istotako, kakor spoštujejo mi njih in njih zakone.

Vrnil se je v domovino po 56. letih potovanja na svetu. Na Sušak je te dni prišel stari, ki je celo svoje življenje potoval po svetu. Starec je visoke in močne rasti, nosi dolgo, na sredi razdeljeno brado, obraz ima poln in rdeč in brez gub, hodi hitro in prožno kakor kak mladenič. »Primorski novi list« objavlja te-le zanimivosti iz njegovega življenja: Roko conte Dianović — tako se kličie stari — se je rodil l. 1853. na otoku Visu. Kot 16letni mladenič je zapustil svojo rojstno hišo in šel v svet. Potoval je najprej po Grčiji, Turčiji, Italiji, potem pa po Švici, Belgiji, Nemčiji, Franciji, katero je prepotoval več. Odtod je odšel v Španijo, Portugal in Maroko. V Španiji je sodeloval l. 1873. v karlistični vstaji kot dobrovoljec don Carlosa. Po podlačni vstaji je odšel v Južno Ameriko in tam zopet sodeloval v vojni proti Čileju. Iz južne Amerike je odpotoval v severno Ameriko, katero je tudi prepotoval. Od tam je odšel v Azijo, Avstralijo in Afriko. Tekom burške vojne se je boril na strani Angležev. Kakor javljajo tedanjí angleški listi, je bil ujet skupno s svojim poveljnikom. Po burški vojni je nadaljeval svoje potovanje. Po 36. letu odsotnosti je prišel le za kratek čas domov in je nato zopet odpotoval. Sedaj, po 56. letih potovanja se je končno vrnil v domovino, kjer mu živi samo še ena sestra.

Potujoč po svetu je imel razna predavanja o svojih doživljanjih in se tako preživljal. Življenje mu je bilo zelo burno in polno zanimivih dogodivštev, o katerih poročajo razni listi. Bil je večkrat tudi v nevarnosti za življenje. Tako je bil nekoč v Ameriki napaden od nekega Laha, kateri ga je hotel poropati. Dianović ga je ustrelil. Ravno tako je ustrelil dva črnca, ki sta ga napadla.

Govori perfektno angleški, francoski, španski, nemški, danski, italijanski in druge jezike. Tekom svojega dolgega potovanja ni pozabil materinega jezika.

Na Sušak je prišel iz Splita. Odsel bo v Zagreb in nato v Srbijo, kjer bo imel nekoliko predavanj o svojem življenju.

Tedaj za francoski jezik v Grenoble. Na univerzi v Grenobleu se bodo vršili tekoni l. 1923. posebni tečaj za tučve v svrhu izpopolnitve v francoskem jeziku. Letni tečaj bodo trajali od 1. julija do 31. oktobra. Za informacije se je obrniti na varnost na »Comité de Patronage des Etudiants étrangers« — Grenoble, Palais de l'Université, place de Verdun.

Ugodna vest za revmatične. Po dolgi in temeljitih proučavanjih se je posrečilo rusku zdravniku dr. Ivanu Rahlejevu izumiti novo in zelo učinkovito sredstvo proti revmatizmu vsake vrste. Ta lek, imenovan »Radio-Balsamica«, patentiran je v 22. državi Evrope in drugih delov sveta, med temi v Italiji, osnovan na popolnoma novih bioloških, kemičnih in radioaktivnih načelih, si je pridobil v kratkem času živo zahvalnost od strani ozdravljenih bolnikov, kakor tudi strokovno priznanje od strani zdravniških avtoritet. Glede na to, da je lek »Radio-Balsamica« patentiran v Italiji ter da mu je v tej državi tudi varstvena znamka registrirana, je pričakovati, da se njegova prodaja v kratkem uvede tudi v Italijo. Začasno je dobiti ta lek samo v Ljubljani, kjer se je dr. Rahlejev nastanil in kjer je otvoril svoj bakteriološko-biološki laboratorij za proizvajanje novega leka.

Julij Osipovič Martov. V zdravilišču Schwarzwald je umrl te dni Julij Osipovič Martov. Z njim je legel v grob eden najmarkantnejših pripravilavcev in borcev ruske revolucije, nekdanji najtesnejši sodelavec Lenina in poznejši voditelj ruskih — menševikov. Martov je igral (poleg Lenina) veliko vlogo v revolucionarnem gibanju dištava na petrograjskem vseučilišču v devetdesetih letih. V letih 1898. so caristična oblastva poslala Lenina in Martova v Sibirijo, a leta 1900. sta pobežnila v inozemstvo, kjer sta neumorno nadaljevala revolucionarno propagando. V ta namen jim je služila organizacija »Iskra«. In iskre te »Iskre« so užigale srca in vnelale duše tudi preko državnih meja. Ruske delavske mase so se jele prebujati ter so pod vodstvom inteligence stopile v revolucionarni boj. Iz stranke socialnodemokratske inteligence je nastala revolucionarna delavska stranka. In glejte čudno odločitev usode: v hipu, ko je bila dosežena ta važna etapa v gibanju, ki sta mu bila voditelja Lenin in Martov, so se polti teh dveh mož — ločile. Uveljavilo se je med njima veliko zgodovinsko nasprotje. Lenin je hotel diktaturo tane, strogo centralizirane, le iz »poklicnih revolucionarcev« sestavljene inteligence, ki naj pač vodi delavce, ne da bi jih sprejemala medse. Martov pa je hotel sprejeti delavce v strankine organizacije ter stranko marksističnega razumstva pretvoriti v stranko delavcev. Zgodovinsko nasprotje je bilo torej v tem, da je Martov hotel proletarsko demokracijo, veliko proletarsko organizacijo po evropskem uzoru, Lenin pa specifično rusko zarotniško organizacijo, »prosvetljen absolutizem revolucionarjev po poklicu«, ki bi vodil delavce, ne da bi jim dajal kako pravico samodoločbe. Radi tega spora se je ruska socialna demokracija v letu 1903. razcepila v boljševike pod vodstvom Lenina in menševike pod vodstvom Martova.

Povodom revolucije l. 1905. se je mogel Martov povrniti v Rusijo. Po zlomu revolucije je moral zopet bežati v inozemstvo. Ko ga je v Švici doletel glas o izbruhu velike ruske revolucije, se je odpravil preko Nemčije v Rusijo v — »plombiranem vagonu«. In v uri zmagne revolucije, do katere je Martov toliko prinesel s svojo nenavadno znanostjo, s svojo sijajno pisateljsko nadarjenostjo, s svojo brezprimerno energijo: ravno v tej uri se je pričela žalostna igra njegovega življenja. V letu 1917. so boljševiki vojaki zrušili rusko demokracijo. Ker je Martov odklanjal vse vabe boljševikov in je neustrašno pobijal boljševiški teror — dobro vedo, da se ta lovi za iluzijami in utopijami — so ga jeli boljševiki sovražiti. Posebno zato, ker se je strastno boril proti temu, da bi se sovjetska demokracija nadomestila z absolutizmom sovjetske birokracije, ker je zahteval za delavstvo svobodo tiska, zborovanja in stavanja. Osebnost preganjati pa se ga vendar niso upali. Preganjal pa je Martova v inozemstvo sušica v gru in se ni mogel več povrniti v Rusijo. Boljševiki so se rešili njegove najnevarnejše socialno-demokratskega nasprotnika. Ta soustanovitelj nove revolucionarne Rusije je moral končati svoje življenje daleč od domovine, preganjan od ruske revolucije. Koliko neizmerno tragike vsebuje življenje in trpljenje Julija Osipoviča Martova!

Društvene vesti

Akad. fer. društvo »Balkan«. Danes, v četrtek, se vrši ob 20.30 v navadnih prostorišnih redni društveni sestanek. Vabljeni so vsi člani, da se ga udeležijo. — Eno uro pred sestankom se vrši odborova seja.

Mandolinistična skupina M. D. P. Sv. Jakob. Danes, 12. t. m. ob 20.30 sestanek. Ker so na dnevnem redu važne točke, je prisotnost vseh članov skupine nujno potrebna. Odbor.

Kolo Danes zvečer točno ob 20. uri pevsko vaja za ženski zbor! Prosim, naj nobena ne manjka! — Pevovodja.

Planinsko društvo opozarja svoje člane in prijatelje na sestanek, ki se bo vršil drevi po 20. uri.

Dramatični odsek pev. društva »Za-stava« iz Lonjerja javlja tem potom slav. občinstvu, da se bo za preteklo nedeljo nameravana uprizoritev vršila prihodnjo nedeljo, t. j. 15. t. m. Uprižori se F. S. Finžgarjeva drama v treh dejanjih »Razvalina življenja«. Prireditev se bo vršila kot že javljeno, v Pertotovi dvorani na Sovranšču (Sv. Ivan). Začetek točno ob 17. uri.

Glasbeno-dramatična turneja. V soboto, dne 14. t. m. nastopijo igralci gg. Ivo Gaberšček, Stane Melihar in Anton Subelj v Postojni. Program, ki je nadvse zanimiv, nudi občinstvu res nekaj modernega. Gotovo bodo Postojnčani obiskali prireditev v kar največjem številu.

V nedeljo, dne 15. t. m., pa nastopijo z istim sporedom imenovani gospodje v Il. Bistrici. Gotovo bodo tudi tu želi isto priznanje, ki so ga bili deležni po drugih krajih, kjer so dosedaj nastopili. Prireditev v Il. Bistrici začne točno ob 20. uri. Za Postojno bomo še javili.

Pevski zbor Učiteljske Zveze. Pevska vaja za Tržačane, Sežance, Postojnčane, Vipavce in Istrane se bo vršila v nedeljo, 15. t. m. ob 8. uri zjutraj v dvorani Kons. društva pri Sv. Jakobu. Vadilo se bo mešane zbor: Kralj Matjaž (oba), »Zeleni Jurij«, »Kozar« in »Barčica« ter moška zbor »Kregata se baba in devojka« in »Kam si lisa mladost ti moja«.

Vaja je obvezna za vse omenjene kraje. Opozarjam na točnost. — Pevovodja.

»Samosvoj«. Sentjakobska »Citalnica« priredi v nedeljo, dne 15. t. m. ob 7 in pol zvečer v dvorani DKD, Campo S. Giacomo 5, Etbin Kristanovo 5-dejansko socialno dramo »Samosvoj«.

Igra je polna zanimivih prijetljajev, ki ka-žejo, kam pride človek, ako se postavi n. isti zloglasni »jaz in samo jaz«!

Tu vidimo kako je mogoče mogočnejšo starinostvuc Rometu z denarjem dobiti protekcijo potom njegove sestre Marijane, slo-proge višjega svetnika pl. Stramona, celo pri višjem sodišču in doseči razlastitev posestva kmeta Komarja. Pisatelj neizprosno biča ta samolastni »jaz in z osebami Ivanke, hčere Rometa in prof. Mižana kaže, kako nalog bi morale izvrševati inteligentne osebe na pram onim »nižjih vrst«, to je napram delavcu in kmetu, a ne jih prezirati, kakor to dela Sitnik, pisar pri glavarstvu, misleč, da je le on sam vsa znanost in močnejši z veliko žlico snedel. Kako hudo stori to preziranje prezirancu in kak gnus se jim vzbudi v srcu, izražajo razni dovpti kmata Ločnika, Lužica in posebno Grjavca, zlasti ko vidijo, da zanje ni pravice na svetu, da celo lastne zemlje niso oni gospodarji. Le gospodi je vse dovoljeno, celo si lastiti kmetovstvo zemljišče, medtem ko se kmetom samim odklanjajo najprimitivnejše pravice in potrebe, kakor do povrnitve škode, ki jim jo dela voda melnice s svojimi vednimi pljavami.

Kam in kako daleč lahko tako preziranje pride, vidimo v obupnem nastopu kmetov, ki povzročijo mnogo škode s puntom proti Rometu. In kdo je kriv? Le svojevlastnost in oni zloglasni »jaz sem samosvoj«.

Prepričani smo, da bo »Citalnica« tudi s tem delom zadovoljila slavno občinstvo. Zato pa naj si ga vsakdo v nedeljo ogleda; gotov-mu ne bo žal!

M. P. D. — Opčine ima danes zvečer točno ob 20. skupni sestanek. Radi važnosti sestanka je potrebna prisotnost vseh rednih članov. — Predsednik.

Skupina Viktor Parma sklicuje vse svoje člane na skupni sestanek danes, v četrtek 12. t. m. točno ob 21. Pridite vsi in točno. — Pred-

Iz tržaškega življenja

Smrtna nesreča v železniškem predoru pri Sv. Ivanu. Včeraj popoldne je drvel po železniškem tiru proti vrdeški postaji voziček, ki služi za razna dela na progi. Na njem so sedeli trije železničarji in sicer: Lovro Kolenc star 45 let, železniški čuvaj, stanujoč v Lonjerju št. 225, Jurij Furjan, star 25 let, telegrafist, stanujoč v ulici Conti št. 15 in mehanik Ivan Piazza, stanujoč v ulici Mazzini. Voziček je drvel navzdol po progi z veliko brzino. Ko je dospel pred vrdeški predor, je nenadoma skočil s tira. Može, ki so sedeli na njem, so vsled sunka leteli z vsvo silo na tla. Čuvaj Kolenc je pri padcu prišel pod voz in se močno poškodoval. Tudi Furjan je zadobil lahko rano, medtem ko je mehanik Piazza ostal po sreči nepoškodovan. Poslednja sta priskočila na pomoč Kolencu, ki je ležal nezavesten na tleh. Prižadevala sta si, da bi ga zbudila k življenju, toda zaman. Nesrečnež je bil že mrtev. Na lice mesta je bil telefoničnim potom poklican zdravnik rešilne postaje, kateremu ni preostajalo drugega, nego ugotoviti smrt poled-težkih poškodb na glavi. Truplo so pustili na licu mesta, da si ga ogleda sodna komisijs.

Zaradi grožnje z orožjem je bil pred sinočnim aretiran 24-letni mizar Hijacint Martin, stanujoč v ulici Rozzol-Moimno a vento št. 41. Mož se je z vsemi silami upiral aretaciji, zaradi tega se bo tudi moral zagovarjati pred sodnjo.

Nasilneža so odvedli v zapor v ul. Coro-neo.

PODLISTEK

WILKIE COLLINS:

Gospa v belem

IZPOVEDBE GOSPIEC HALCOMBE

51

Bridko je vzdihnila. Na obrazu sem ji brala, koga je imela v mislih.

Poskusiti morave, da si same pomagave, sem rekla. Govori se mirno o tem, Lavra — napravila bove pač, kar bo v najini moči in se odločijo za ono, kar se bo nama zdelo najbolje.

Po tem, kar sva vedeli o denarnih stiskah njenega soproga že poprej in kar sem jaz slišala iz njegovega pogovora z odvornikom, sva prišli do zaključka, da je bila ena listina, ki eva jo videli v knjižnici, spisana v namen najetja posojila in da je gospod Persival potreboval še Lavrinega podpisu, da bi bila stvar popolnoma v redu. Tudi sva bili prepričani, da predstavlja vsebina listine najpoglejšo sleparijo.

Tega prepričanja mi ni morda vsilila okoliščina, da se je gospod Persival upiral pokazati pisanje; to upiranje bi se moglo pripisovati tudi njegovemu upornemu in oblastnemu značaju. Edini povod k temu, da sem začela dvomiti o njegovi poštenosti, mi je bila popolna izprememba njegovega obnašanja, odkar sem ga videla v Blackwater Parku, izpremem-

ba, ki me je prepričala, da je igral komedijo z vsemi nami ves čas svojega bivanja ob času preizkušnje v Limmeridge House.

Po nekotnem premišljevanju sem sklenila pisati edinemu poštenemu možu, ki nama je bil na razpolago in kateremu sva mogli zaupati v najini zapučenosti. To je bil družabnik gospoda Gilmorea, ki je nadomestoval najinega prijatelja, kateri se je nahajal zunaj Londona iz zdravstvenih razlogov.

Težka nesreča pri delu. Na kolodvoru juž. železnice se je pred sinočnjimi okoli 20. došlo težka nesreča, katere žrtev je bil železničar Ivan Boccolo, star 26 let. Mož je bil namreč zaposlen pri zapenjanju in odpenjanju vagonov. Pri tem delu je po nesreči prišel med dva odbojca, ki sta ga stisnila v veliko silo. Nesrečni je zaril od bolečine. Na pomoč so mu priskočili v bližini zaposleni železničarji, ki so z velikim trudom odmaknili vagona ter rešili nesrečnega iz strašnega položaja. Na lice mesta je bil telefonično poklican zdravnik resilne postaje, ki je ponesrečencu podal prvo pomoč; ugotovil je, da je rezev zadobil težke notranje poškodbe. Zato ga je dal prepeljati v mestno bolnišnico, kjer so ga sprejeli v nevarnem stanju. Vendar upajo zdravniki, da bo okrevalec.

Porotno sodišče

Predvečernje popoldansko porotno zasedanje se je začelo z zasliševanjem obtoženca Josipa Mosettiga, bivšega policijskega agenta, rodom iz Zdravčine. Obtoženec je v začetku svojega zagovarjanja povdarjal, da je edino njegova zasluga, da so člani tolovajske tolpe Braico v rokavi pravice. Svoje stike z zločinci opravičuje, da se je moral zanimati za njihova podjetja, če je hotel spoznati natančneje vse člane zločinske tolpe. Povedal je, kako je iznenadil obtoženca Razma, da mu je ta priznal svojo soudeležbo pri roparskem napadu na tramvajске urade in okolščini, pri katerih se je izvršil ta zločin. Zmolčal je pri svoji odkritje napram svojim predpostavljanim, ker so bili dokazi za aretacijo vseh soudeležencev omenjenega napada pomankljivi; čaka je ugodnega trenutka, v katerem bi mu bilo mogoče aretirati vse krivice. Od obtoženca Meule je zvedel, da namerava tolpa napasti na blaginjska bolnišnice za umobolne pri Sv. Ivanu. Tolpa se je pa premislila in napad se ni izvršil. Zanka, da bi kaj vedel o nameravanem napadu na slovensko hranilnico v ulici Valdivio ter pravi, da je nekega dne prišel v njegovo stanovanje - obtoženec Razem, ki ga je prišel izposredovanje za neko kupčijo s filmi. Pri tej priliki mu je zmanjkal samokres, ki se je nahajal na umivalniku. Neka oseba, ki jo govornik noče imenovati, mu je povedala, da je videla obtoženca Gherdola v avtomobilu skupaj z zločinci, ki so izvršili umor v ulici della Tesa. Povedal je, da so ga hoteli sedanjim obtoženci, po aretaciji obtoženca Bradaschia, umoriti. Tudi obtoženca Schwiegele, bivšemu policijskemu zaupniku, je grozila enaka usoda. Obtoženec je končal svoje zagovarjanje rekoč, da je izročil Razmu njegove fotografije, ki jih je imela policija, z namenom, da bi si pridobil njegovo zaupanje; v to svrhu je tudi drugim obtožencem plačeval za piti.

Nato je bil zaslišan obtoženec Schwiegele. Ta pravi, da je nedolžen. Trdi, da mu souboženci podtikajo obtožbe iz masčevanja, ker je bil zaupnik kvestura.

Ko je Schwiegele končal svoje zagovarjanje, je bil zaslišan obtoženec Ivan Palin iz Vodnjane, kateri je po kratkem opisu svojega življenja povedal, da ga je pokolnil Braico prisilil k udeležbi pri napadu na tramvajске urade. Rekel je, da se je kesal svojega dejanja ter da je hotel poslati svoj del plena nazaj tramvajski upravi. Končno dolži Meulo soudeležbo pri tem napadu. — Obtoženec Dominik Grotan, ki je bil nato zaslišan, priznava, da se je udeležil napada na tramvajске urade. Tudi on dolži Meulo soudeležbo. Pri tem zločinu; Meula mu je baje v zadnjih dnevih prigravljala, naj priča zoper Razma.

Ob 18 je bila razprava prekinjena. Nadejala se je večerjati pri družini. Državni pravdnik je v začetku obravnave vprašal obtoženca Meulo glede udeležbe soferja Pecchiarja pri zločinskih podjetjih tolovajske tolpe Braico. Nato so bili zaslišani obtoženci Belci, Ross in njegova žena Herminija. Ko so ti končali svoja zagovarjanja, je na predsednikovo povabilje, zapisnikar prečital zapisnik, sestavljen z Razmom, titič se pok. Braica, v katerem g. aje Razem opisal kot silno krvoločnega človeka, ki je strahoval celo tolpo.

Vesti z Gorškega

Pokrajinski kongres fašistovske stranke v Vidmu. V nedeljo se je vršil v Vidmu napovedani kongres furlanskih fašistov, ki je bil prvotno določen na 25. marca t. l. Zjutraj se je vršil pregled obeh legij narodne milice, ki se je zaključil z obhodom po mestu in paradi. Medtem se je že zbirala v gledišču množica ljudstva, ki je z radovednostjo pričakovala napovedani govor visokega komisarja furlanskega fašizma, odv. Pisenti-ja, o »pravica in dolžnostih revolucije«.

Govor visokega političnega komisarja ni prinesel nič novega. V izbranih besedah je premešal to, kar smo že večkrat slišali od Mussolinija, nekaj nam je že znano iz njegovega gorškega govora. Edino kar je bilo originalnega, je njegov precej ostri napad na Don Sturza in furlanske popolare.

Naravno, da se je politični komisar dotaknil v svojem govoru tudi nas Slovanov, saj so fašistovski krogi pripisovali kongresu veliko važnost baš radi tega, ker bodo na njem zastopani tudi »slovenski« fašisti. Morda ravno v tej okolnosti tiči tudi vzrok, da je vodstvo stranke, ki je načeloma proti pokrajinskim kongresom, izjemno dovolilo kongres furlanskega fašizma.

Na naslov gorških fašjev je izrekel odv. Pisenti med drugim tudi sledeče besede. Vsaka vstopnica, ki jo razdeli kak oddelek na meji, pomeni posvečenje pravice italijanskega državljanstva, vsaka beseda Dantejevega jezika, ki jo izveličemo iz tujerodca v svrhu asimilacije, pomeni pridobitev za italijansko domovino.

Oddečki na mejah naj pomnijo, da imajo v mejah Italije, začetnih od Boga in zgodovine, vsi državljani enake pravice, toda tudi enake dolžnosti. O sporu med Benetkami in Trstom je govoril v istem tonu kakor v Gorici.

Popoldne ob 2. uri se je pričel v grajski dvorani kongres stranke, ki je trajal do 7. ure zvečer. Pozdravne brzojavke so poslali Mussolini, Acerbo, Giurati, De Stefani in polkovnik Barbieri za beneško zvezo.

Iz goriske cone so bili na kongresu zastopani sledeči kraji: Gorica, Ločnik, Podgora, Renče, Bilje, Miren, Prvačina, Šturje,

Ajdovščina, Dornberg, Rihenberg, Steverjan, Kojško, Podnabotin, Cerovo. — Iz tolnjske: Tolmin, Kobarid, Podbrdo, Idrija in Kanal.

Videmski listi z zadovoljstvom omenjajo udeležbo slovenskega duhovnika Franca Kočeverja, ki je zastopal rihemberski fašiji.

Hipotekni zavod ostane? Kakor znano, je valed uvedbe italijanskega občinskega in pokrajinskega zakona obstoj hipoteknega zavoda ogrožen.

Te dni je podtajnik v finančnem ministertvu brzojavil, da se vprašanje usode zavoda bliža rešitvi in da se ob skušalo zahteve občinskega in pokrajinskega zakona spraviti o sklad z nadaljnjim obstojem zavoda.

Iz Kobarida. V »Giornale di Udine« se ogreva neki »Italicus«, da se prideli kobariki sodni okraj k Čedadu. Razlogi s katerimi podpira to svojo željo, so zelo zmedeni in pričajo o nepoznavanju dejanskih razmer.

Ako bodo našli slabi nasveti tega dopisnika odkrpa ušesa pri merodajnih krogih, bi to pomenilo zopet en nov, težek udarec za kobarisko ljudstvo.

Sicer pa je ta misel vsaj za enkrat skoraj neizvedljiva, dokler ne bo uvedeno v novih pokrajinskih italijansko pravo. Z druge strani pa šteje čedadski sodni okraj preko 30.000 duš in bi le težko mogel prebaviti še par tisoč slovenskih duš.

Račun brez krmarja. V nedavnem boju za in proti avtonomiji Gorške sta se obe stranki — Gorica in Videm — z enako vnetostjo posluževali zelo priljubljenega orožja »asimilacije slovenskega življa«. Tega orožja se ob vsaki priliki poslužuje tudi Trst, ko mu hoče dati domovino kaj odvzeti ali pa ko hoče od nje kaj stisniti. Sedaj pa smo prišli že tako daleč, da se tega orožja poslužujejo tudi trgovska podjetja v konkurenčni borbi.

25. marca se je vršil v Vidmu sestanek na katerem se je zastopnik gorške trdnice Ribi ogreval za boljše zvezo med vzhodno Furlanijo in Vidmom ter je najbrže sam hotel doseči koncesijo za ustvaritev podobne zveze med Trstom in Vidmom. To se pa nikakor ni dopadlo avtomobilskemu podjetju Carnovali e Quattro iz Vidma, ki oskrbuje zvezo med Gorico in Trstom preko Vrtojbe, Mirna in Dobrodo. Sklicujo se, da je že 17. februarja stavila na ministrstvo za javna dela tozadevni predlog in prošnjo za koncesijo in da govori za podelitev koncesije v njen prilog tudi jasna in važna narodna korist »asimilacija slovenskega življa«.

Torej sedaj so začela trgovati z našimi dušami tudi dobičkarstva trgovska podjetja v svoji umazani konkurenci!

Predsednik kraljeve komisije v Gorici. V soboto je obiskal Gorico predsednik kraljeve komisije v Vidmu. Obiskal in razgovarjal se je z zastopniki mestnih oblasti.

Vrtojba. Na velikonočni ponedeljek je priredilo naše kolesarsko društvo »Vrtojba« lepo uspešno 80 km dolgo dirko, pri kateri je dosegel prvo darilo naš društveni prvak Em. Gorkič. Omenjeno darilje je prevozil v 3. urah, 1' 15"; II. Jakin Josip, »Audax«, 3 h 2' 30"; III. Mozetič Karl, »Vrtojba«, 3 h 5'; IV. Gulin Franc, »Vrtojba«, 3 h 8'.

Po končani dirki se je vršila na slavnostnem prostoru polževa dirka, pri kateri si je priporil prvenstvo po daljšem dvoboju Peric Marko »Vrtojba«. Pri tekmi obstoj na kolesu je zmagal Franciškin Hilarij. Zenska polževa dirka je odpadla, ker se ni oglašila nobena tekmovalka.

Društvo se zahvaljuje vsem onim, ki so nas počastili s svojim obiskom in pripomožili, da se je omenjena športna slavnost ugodno končala. Vreme nam ni bilo preveč naklonjeno; pihal je skoro ves dan mrzel veter, drugače bi se slavnost zavlekla še dolgo v noč. Posebna zahvala gre tudi g. E. Čuku, kateri je daroval našemu prvakcu eno gumijevno cev.

Slov. izobr. društvo »Podgora« v Podgori ponovi v nedeljo 15. 4. m. ob 3. pop. v dvorani g. Breganta, Ivan Cankarjevo dramo v 3. dejanjih »Jakob Ruda«. Igra se je prvič uprizorila 8. t. m. pri jako slabi udeležbi. Čudno je, da nima občinstva, posebno meščani, nobenega razumevanja za delo podelskih društev. Zelo hvalevredno je, da se je upalo društvo stopiti pred svet s Cankarjem, in to še z »Jakobom Rudo«. Mladim in vztrajnim igralcem vsa čast. Svoje vloge so podajali vsi jako dobro. Bili so malenkostni nedostatk, kateri pa so gotovo izvirali iz nerazpoloženja radi slabega obiska.

V nedeljo vsi v Podgori k. »Jakobu Rudi« V slučaju slabega vremena se igra prenese na teden pozneje, t. j. 22. t. m.

Iz Planine pri Vipavi. Kakor je bilo že objavljeno, priredi prosvetno društvo »Planina« v nedeljo, dne 15. aprila ob 3. popoldan v dvorani g. Marča št. 90 šaloigro v treh dejanjih »Kdo je mrtve?« Na sporedu je tudi primeren govor, kjer nastopi eden naših prvih boriteljev. Igra drži skozi vsa tri dejanja gledalca v napetem pričakovanju, s kakšnim sklepom se bo končala. Ker je ta igra prva prireditev tukašnjega društva po vojni, vlada že zdaj zanjo veliko zanimanje. Za okrepitev in dobro kapljico bo preskrbljeno v gostilni g. Trbižana. Torej v nedeljo vsi na Planino iz vasi, trga in mesta, da vidimo prvi nastop Planincev in da se navdijemo zdravega pomladanskega zraka. — Odbor.

Idrija. Podporno društvo za dijake na realni v Idriji je v tekočem šolskem letu razdelilo obleke, čevlje in denarni podpor v vrednosti nad 5000 lir. Ker so lansko leto tako pokrovitelji kot društveni člani naklonili društvu znatna gmočna sredstva, je odbor ugodno rešil prošnje 73. prosilcev. Dijaki so za podporo svojim dobrotnikom zelo hvaležni. Prihajajo pa še vedno nove prošnje na odbor; ta se torej obrača do slovenskih mladinojbov s prošnjo, da blagovolijo društvu nakloniti še nadaljne podpore. Tozadevne posebne prošnje s priloženo čekovno nakaznico so se že deloma razposlale, deloma pa se še razposiljuje.

Dosedaj so se odborovim prošnjam odzvali sledeči gospodje oz. zavodi: Rudniško ravnanstvo v Idriji L 300, občina Idrija L 500, g. Martin Gorje L 30, g. Benedikt Poniz, Gorica L 10, g. Ivan Abram L 50, g. D. G. Milanič, dekan Medana L 10, g. Lud. Kumar, dekan Biljana L 20, g. Josip Kosovel, kurat Standerž L 30, g. prof. dr. Pavlica L 20, g. g. Anton Pačep, Vrhpolje L 30, g. prof. Nekermann L 30, g. Komavec, sodni svetnik, Gorica L 10. — Najskrebnija zahvala vsem poštvovalnim darovalcem! Naj bi ta plemeniti zgled poštvovalnosti zbudil še obilo posnemovalcev!

DAROVİ

Podružnica »Sol. društva« v Nabrežini je izročila prebitek l. 1922. L 300. Srčna hvala!

V počastje spomina umrle matere tovarša Gruntarja, daruje učiteljsko osebo rojstne žole 45 L za revne učence.

V gostilni g. Štekarja v Idriji se je nabralo 19. p. m. v veseli družbi Joskov L 10 za »Sol. društvo«.

Književnost in umetnost

»Novi Rod«, (4. šte.) je ravno izšel s to-le vsebino: Stano Kosovel: Velikonočna; Karel Širok: Zalostna Marija; Fran Milčinski: Junaštvo; Trideset sužnjev išče junaka za mejdan. (Z ilustracijo S. Santla); Zakaj se je ljubil stari Djuralaga. (Z ilustracijo S. Santla); Karel Širok: Pravljica o lakomniku; Ivan Albrecht: Graščak in slepi Peter; Piruh; Zrnca; Kotiček malih. — List ima tudi velikonočno prilogo M. Gasperi: Gosji pastir (v barvah).

Gospodarstvo

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA. Bilančna seja upravnega sveta. Te dni se je vršila pod predsedstvom dr. Karla Trillerja bilančna seja upravnega sveta Ljubljanske kreditne banke, na kateri je bila odobrena po ravnateljstvu predložena bilanca zavoda za l. 1922.

V vseh panogah poslovanja izkazuje bilanca napram letu 1921. znaten napredek, kar dokazujejo naslednje v zaokroženih zneskih navedene številke iz bilance, poleg katerih so navedene v oklepajih odgovarjajoče številke iz zaključka za leto 1921.

Celokupni promet banke v letu 1922. je dosegel vsoto 115.000.000.000 kron (66.000.000.000 K) in se je tedaj v prošlem letu napram l. 1921. zopet skoraj podvojil. Od celokupnih aktiv v znesku 1532 milijonov K (1094 milijonov) odpade: na blagajno 53 milijonov (24 milijonov), na valute 2 milijona (isto), na menice in devize 189 milijonov (47 milijonov), na vrednostne papirje 85 milijonov (72 milijonov), na predujme, na papirje in blago 76 milijonov (55 milijonov), na razne dolžnike 1005 milijonov (819 milijonov), na realitete 13 milijonov (4 milijoni), na konzorcijske račune 35 milijonov (34 milijonov) in na razna druga aktiva 76 milijonov (37 milijonov). V pasivah so izkazani: delniška glavnica z 80 milijoni (50 milijoni), rezervni fond z 61 milijoni (41 milijoni), pokojninski fond z 6 milijoni (2 milijona), vloge na knjižice z 204 milijoni (170 milijoni), razni upniki s 1038 milijoni (787 milijoni) in razna druga pasiva s 126 milijoni (31 milijoni).

Izkazani čisti dobiček za poslovno leto 1922. znaša 16.963.883 K 16 v napram 13.209.059 K 29 v letu 1921.

Skladeno se je predlagati običnemu zboru, ki se vrši v nedeljo 6. maja ob 9. uri dopoldne v novi bančni palači Ljubljanske kreditne banke, poleg običajnih dotacij rezervam in v druge namene izplačilo 17% dividend, t. j. 68 K na vsako delnico s celim kuponom in 34 K na delnico s polkuponom napram 15% dividendi v znesku 60 K, ki se je izplačala za leto 1921. za delnico s celim kuponom.

Na seji je bil na mesto pokojnega dr. Ivana Tavčarja soglasno izvoljen za predsednika banke dosedanj izvoljeni dr. Karel Triller, za podpredsednika pa upravni svetnik Alojzij Vodnik. Za ravnatelja je bil imenovan podravnatelj dr. Fran Pavlin, naslov podravnatelj se je podelil prokuristom Bogumilu Kazelju, Josipu Andreju in Mirku Ferlinzu.

Borzna poročila.

Valuta na tržaškem bgu.

Trst, dne 11. aprila 1923.

ogrsko kruno	0.4250	0.4750
avstrijske kruno	0.0275	0.03
čehoslovaške kruno	60.20	64.60
dinarji	20.60	20.85
lejt	9.10	9.60
marke	0.0940	0.0980
dolarji	20.05	20.15
francoški franki	133.25	134
švicarski franki	367	370
angleški funti papirnati	93.55	93.85

Poslano*)

Podpisana obžaluje, da sva slabo in žaljivo govorila o gospe Lonzar in preklicuje vse žaljivke, ker so bile neutemeljene.

Josip Seccir in soproga.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon velewa.

Mali oglasi

KDOR želi kupiti hišice, hišo, posestvo, industrijsko podjetje v Ljubljani ali okolici, naj se obrne na večjega strokovnjaka, katerega naslov pove upravništvo. 508

KMETSKO POSESTVO, 70 johov, obstoječe iz kmetijske hiše, hišice, hleva, kozolca, obdelanih njiv, travnikov, pašnikov, bukov, jelovega gozda, godnega za setnjo, kakor tudi vole, krave, prašice, ovce, vozove in ves inventar, ceno prodam. Naslov pri upravništvu. 523

DVA KAMIONA: tritonski »Saurer« in petonski »Fiat« se prodata. Natančneje pri Občnem konsumnem društvu v Idriji. (522)

SVINJA za plemo, se prod. Pojasnila v mekarni, Coroneo 37. 524

NA PRODAJ radi selitve: koza z mladici, najboljša švicarske pasme, s 4 l mleka, druga breja, golobi najboljša pasme, železne postelje, zložljive, leseni postelji, omara za mlekarjo ali gostilno. Greta Vicol, Fortunat Gregorič. 525

SREBRO, zlato in briljantne plače več kot drugi Pertot, via S. Francesco 15, II. 45

GOSTILNA s skladiščem vina, stanovanjem, koncesijo in inventarjem, se prod. Naslov pri upravništvu. 499

CAMIONS, različnih velikosti, se dajo v najem proti zmerni odškodnini. M. Bizjak, Via Giulia 49, telefon 19-80. 514

HIŠA s trgovskimi prostori, z veliko vinsko kletjo v krasni legi Idrije pri Sv. Trojici, se prod. Pojasnila v gostilni Velikanje, Idrija. 518

POZORI Krone, korale, zlato, platin in zobovje po najvišjih cenah plačuje edini grozist Bellefi Vito, via Madonna 10, I. 32

GLASOVIRJE, harmonije in orgle popravljajo in uglašuje Andrej Pečar, Trst, Via Molino a vento št. 5, III. 61

ZLAT, srebrn in papirnat denar se kupuje in prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinto Gallina 2, (nasproti hotela Montecenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. 25

KRONE IN GOLDINARJE plačujem vedno dve stotinki dražje, nego drugi kupci. Via Pondeas št. 6, I. 44

KLAJNO APNO za živino, redilni prah za krave, konje in prašice, fluid za konje. — Zaloga v lekarni II. Bistrica. 29/2

TISKARNA

združena s knjigarno, se prodaja pod zelo ugodnimi pogoji. 169

Naslov pri upravništvu »Edinosti«.

EGIDIO CICIGOI & Cⁱ

— GORICA —

Via Cesare Lombroso 5 (prej via Leon) ima vedno v zalogi (15/4)

nove kočije, koleslje, mesarske vozove (Vagerle), žardinere.

Veliki popusti. Izvršujejo se vsa dela po naročilu.

Trgovsko-obrtna zadruga

v Trstu

registrovana zadr. z neomejenim jamstvom

Ulica Pier Luigi dn Palestrinu št. 3, I.

Obreštuje navadne hranilne vloge po

5%

vloge, vezane na trimesečno odpoved po 5 1/2% ako znašajo 20-30.000 Lit.

po 6% ako znašajo 30-40.000 „

po 6 1/2% ako presegajo 40.000 „

Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune

Posoja hranilne pušice na dom.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega premoženja nad 2300 zadržnikov, vredno nad 50 milijonov lir.

Daje posojila na poroštvo, zastavo vrednostnih papirjev ali dragocenosti.

Uradne ure od 8—13.

Tel. št. 16-04. Tel. št. 16-04.

MILO FENDERL

JE NAJBOLJŠE

TVRDKA GELOSA BENIAMINO & FIGLI

POHIŠTVO

lastnega izdelka v vsakem slogu. — Velika izbira popolne opreme za hiše, pisarne in gostilne.

Brezkonkurenčne cene

Trst — Viale XX. Settembre 35 — Trst

(palača Eden)

Telefon 34-34 bis (87) Telefon 34-34 bis

JADRANSKA BANKA

CENTRALA TRST (1)

Delniška glavnica L 15.000.000 Rezerve L 5.100.000

Podružnice: Opatija, Zadar, Dunaj.

Afilirani zavodi: Jadrska Banka Beograd in njene podružnice: Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Ercegovci, Jelsa, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Novisad, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb.

NEW-YORK: Frank Sakser State Bank

VALPARAISO: Banco Yugoslavo de Chile

Izvršuje vse bančne posle.

PREJEMA VLOGE

na hranilne knjižice in na tekoči račun ter jih obreštuje po 3 1/2%.

Na odpoved vezane vloge obreštuje po najugodnejših pogojih, ki jih sporazumno s stranko določa od slučaja do slučaja.

Daje v najem varnostne predale (safes).

Zavodovi uradi v Trstu:

Via Cassa di Risparmio št. 5 — Via S. Nicolò št. 9

Telefon št. 1463, 1793, 2676. Blagajna posluje od 9.30 do 12.30 in od 14.30 do 16.

Najstarejši slovenski denarni zavod.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

uraduje v svoji lastni hiši

ulica Torrebianca št. 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obreštuje

po 4%

veče in staine vloge po dogovoru.

Daje posojila na vknjižbe, menjice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.